

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Scientia universalis concionandi seu dictionarium morale - Cod. Ettenheim-Münster 88-91

J-O - Ettenheim-Münster 90

Richard, Jean

[S.l.], 1776

Ira

[urn:nbn:de:bsz:31-110877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-110877)

tus bonorum et honorum hujus mundi, solaque amulatio et sollicitudo pro aeternis.

260.

In Dominicabilibus Sermorum moralium in tertiam Dominicam Quadragesima demonstratur, quod invidus miser homo sit, qui sine honore, sine quiete, et fere sine ullo conversionis indicio; quod in illo non reperitur nisi pravitas, inhumanitas, perfidia: quod quamcumque quietem quarat, veram tamen nec intra nec extra ^{se} unquam inveniat: quod denique sapiens sine conversione moriatur; quia ipsius invidia illum occidat, ne peccatum suum agnoscat, ipsum induat, ne illud perpetrare cesset; ipsum pluribus aliis impedimentis ligat, ne Deo pro suo peccato satisfacere possit.

Dominus Joli Episcopus Aginensis, et alii Concionatores etiam hanc materiam tractaverunt.

Ira

Ira impetus
vindicata, Odium p.

Sermo Primus.

Domine Salva nos parimus. Matth. 8.

261.

Hac est Apostolorum Saviente tempestate percussorum ad Jesum Christum oratio; et eandem ad ipsum fundere debemus pro reprimendis variis passionum nostram impetibus, quando animarum nostrarum ~~san-~~nitatem perturbant, prout inque minantur naufragium, inquit S. Francisus Salesius*.

* Introduc.
ad vitam Sa-
rotam c. 8.
part. 3.

Mare atrocioribus procellis haud contentitur, venti, qui bus agitatur, vehementiori impetu illius malaciam non perturbant; naufragia, quae in eo accidunt, nec frequentiora sunt, nec periculosiora, statu illorum, qui in mari sine velis et clavo sunt, nec tam funestus nec tanta commiseratione dignus est, ac tot Christianorum Status, quorum cor velut mare agitatum toti effrenatorum suorum motuum morositati et vehementia se tradit. Modo Spe sua et Superbia ad nubes usque elati; modo tristitia et Desperatione in imas usque abyssos dejecti; hinc violentia desideriorum suorum capti; ibi timoris exsuperantia coarctati sapissimè perirent, nisi

Jesus Christum in suis animabus dormientem excita-
rent, et nisi Paulus ista ipsorum, sicuti Apostolorum, pre-
cibus permotus ventis et mari malaiam imperasset:
Imperavit ventis et mari, et facta est tranquillitas
magna.

Verum quae singula accuratius expendantur, anim-
advertite, quae, cum magnoviro isto, quod, cum ira
omnium passionum ea sit quae ceteris arma suppedi-
tat, quae sine fatali ope ipsius plerumque in timida
actionis cessatione remanent, tunc praecipue, Audi-
tores, cum ea vos commoveri sentitis, misericordiam
Dai implorare debetis, ne non in medio tempesta-
tum, quae haec passio suscitatur, eidem cum Apostolis di-
cere: Domine salva nos parimus.

Et sana ubi passio illa, quae nos magis perturbat,
minisque nostrum ipsorum Dominos officiat ac ira?
Ira modo subita et praecipua, modo superba et arrogans,
modo tenax et obstinata. Ira periculosa, quando est
praecipua, temperationis ira est; periculosior adhuc, quan-
do arrogans est, superbia ira est; at periculosissima,
si obstinata est et perseverans, pertinacia et vindicta
ira nuncupatur.

Ab ea nos praeserva, Domine, Sicut brevi peribimus.
Domine salva nos parimus.

Sive cupitis media, quae ab illa vos tutos praestant,
Audite? In illa, quae Sanctus Paulus in Epistola ad
Ephesios c. 4. vobis subministrat. Adversus promptam et
praecipuam iram patientiae et mansuetudinis arma ca-
pessite, ambulate cum omni mansuetudine et patien-
tia. Adversus arrogantem et superbam iram, illius
impetus humilitate cohibete, cum omni humilitate.
Adversus obstinatum et perseverantem iram religiosam
charitate dimicete, quae invicem vestros defectus tole-
ret, Supportantes invicem in charitate.

Rectum vinculum, quo anima et corpus invicem
colligantur, causa est, quod ambo pereant. Si anima

Divisio.
262.

Ambulata cum
omni humili-
tate, mansue-
tudo patien-
tia, Supportan-
tes invicem in
charitate, Soli-
citi servare
unitatem Spi-
ritus in vin-
culo pacis.

Barjma

corruptur; tum corpus depravat, et si corpus vitia-
tur, tum animam corrumpit. Si corpus labori assue-
vit, tum inest animæ nascio quis firmitatis caracte-
ter, qui ipsam ad operosissima etiamnum indu-
rat exercitia; cum è contra molities et indolen-
tia, ad quam corpus assuefit, usque ad animam
transire videatur, quam hebetam et imparem affe-
rit ad resistendum minimis etiamnum laboribus.

David pastor et labori assuetus, sibi robustum
affecerat corpus, virisque comparaverat, quas sapi-
cum ursorum et leonum fortitudine matiebatur.
Inde etiam cernimus, quod cum incomprehensibili
ferocitate Philistæorum gigantem adortus fue-
rit, non cum majori adhuc animi et cordis fortitu-
dine quam corporis robore profligaverit humique
dejecerit.

Verum David tunc, cum, sicut S. Scriptura com-
morat, Reges ad bellum procedere solent, Aula volupta-
tibus, suavisque dissidia mollescit, non est am-
plius idem David. Corporis ipsius molities ad men-
tam ipsius et cor ejus usque transit, unico fragilis cujus-
dam pulchritudinis aspectu capitur, et facilitate,
quâ se passioni suæ permittit, magnam gloria,
quam priori fortitudini suæ sibi comparaverat,
partem delect.

264.

Sic etiam innumeri Christiani, et præsertim illi,
qui mollem et commodam agunt vitam, mentem su-
am corrumpunt. Cum vita suavitatibus fruuntur, mi-
nimam quid, quod ipsorum quies turbari videtur, eos
irritat, atque fit intolerabile. Tantum abest, ut
tunc nascentis cujusdam iræ motus reprimant, quin
impudenter se illi permittunt, mensque illorum in
otii et voluptatis sine valuit sopita nullo conatu pri-
mis hinc impatibus obsistit. Enimvero quid habet
simile, quod anima delicata et tenera iram mole-
ratur acerbissimo dolore ipsam efficientem, idque agat
quod mentes etiam fortissimæ vix præstare pos-
sunt.

Tot modis sibi satisfacere volent, quot modis
diversa objecta amare possunt; sed cum hæc satisfac-
tiones, quia pene sunt innumera, simul et semel
haberi non possunt, hinc quamprimum vel minimus
casus hunc voluptatum ordinem turbatum venit,
statim ipsorum ira prorumpit, atque immanè grassa-
tur. Hæc serpens immunditiei vel stupiditatis arguitur;
ibi opifex incommodus et importunus est; modò in
vicinum, modò in consanguineum vel extraneum con-
silia jaciuntur. Hujusmodi prompti animi ad minimum
contradictionem incalescunt; exiguis contentus, jou-
laris cavillatio, oculi ictus, omnia ipsos ad iram conei-
tant, atque extra se ipsos agunt. Ipsorum ira velut ignis,
qui spirituum contradictione et passionum illis forma-
tur, statim accenditur, atque ex levibus scintillis su-
mens initium in horrenda desinit incandescencia.

Vos parentes hujus sæpe causa estis. Ita, vos qui ~~is~~
probris ferre non valetis, ut liberis vestris vel minimum
quid inrogatur; vos, qui improbis ac tetricis eorum mori-
bus adblandientes in eis hanc ignis temperationem affor-
matis, cujus justo Dei judicio sæpe victima estis. Morosi
animi isti, cum arbitrantur omnia sibi cadere debere,
omnibus offenduntur. Ubi fores clausas invadunt, tum
eos asperius pulsant; si ipsis quædam in eadem via,
quam ambulant, linea occurrat, tum nisi ab ea deflecter-
tat, eum inelephantor propulsant, quasi verò omnia, quæ
pertranscunt, complanari, atque ad morosum ipsorum
genium verti deberent. Modica et exigua impatien-
tia illa in ipsorum juventute tolerata ipsos postmodum
admodò violentos et in iram præcipites reddunt.

Credidistisne, inquit S. Augustinus, tantam esse
molestici vim, eamque omnium horum iracundia impe-
tuum esse causam posse? Sed animo intus amini, respondet
ipse, quod dentes et spina, quibus tam acuti sunt oculi, ni-
hilominus teneram habeant radicem. Eadem est ratio
juventutis illius, quæ nihil offendit quod ei obstat, man-
suetudo, quæ erga ipsam habetur, sapientissima ad nihil est,
quàm ut ignem accendat, spinasque producat, quæ omnia pun-
gunt et discerpunt.

Ad profligandam hanc violentam passionem nullum
presentius remedium est, quàm si statim in suo ortu cohi-

beatum. Id ita intellexit S. Paulus, cum dixit, tempestivè omnem indignationem et amaritudinem deponite, ac imprimis cavete, ne inde Dæmoni ullum in animas vestras aditum præbeat: Nolite locum dare Diabolo; Si turbulentus et seditiosus hic Spiritus semel illuc intraverit, tum de vobis actum est. Equidem sine vobis conitari et tentare vos potest; at, nisi ultrò velitis, prosternere vos non potest. Ne ergo in animabus vestris ullum locum aut imperium ei unquam datis.

* Epist. ad Pro-
futurum.

Præstaret, inquit S. Augustinus, ut cordis tui aditum iræ, ut ut justa sit, præcluderetur, quàm illam in eos recipere, ut ut modica videatur. Mox sub justa iræ prætextu usque ad odium perduceris; mox passio hæc cum quadam voluptate in cordis tui vasa reclusa auferat, et acore suo ibid infuset; mox bilis abundantia augetur, atque frequentiores et vehementiores motus in te excitabit.

263.

* Ep. ad Hebræi
um, et lib. 4.
de civ. c. 6.

Nam quid est hæc iræ? Est, ni fallor, inquit idem S. Ba-
ter*, ardens motus ad ea à nobis propulsanda, quæ nobis liberum actionum nostrarum exercitium adimunt. Inde fit, ut non modò adversus homines, sed et ea omnia, quæ nos impediunt, quò minus quod volumus, agamus, irascamur. Sic ubi calamus non aptè scribit, iræ nos occupat, utique in frustra discerpimus. Idem faciunt lutores cum suis alais, pictores cum suis parvillis, aliique artifices cum suis instrumentis, nempe quando hæc faciunt; ipsis non amplius probantur.

Porro Medici afferunt, quòd, quò magis irascimur, bilis tanto abundantior afficiatur, et hæc bilis abundantia eveniat, ut postmodum vel minimas ob causas in maximos iracundie impetus prorupimus. Hanc ergo passionem statim in suo ortu reprimitis, si cupitis, ut vobis non dominetur. Quamprimum ab illa vos impetis sentiat, tum illiò adversus illam omnes animæ vestra vires colligite, inquit S. Franciscus Salosius: Sæpe enim et si vel minimum temporis spatium ei relinqueris, locum occupabit, ac serpentem imitabitur, qui facile totum corpus suum in illum locum trahit, cui semel caput ingesserit. Nolite locum dare Diabolo.

Quidquid devenerit nunquam iræ locum dedit quem in vobis tenere non debet: eam tempestivè sapientia

et legi divina subijcite, ne cum incommode rabelaverit, majores animabus vestris vastitatem inferat. Ut ut justa videatur, tamen semper est malus hospes, inquit S. Augustinus*, præstatque eam à domo tua ar-
 cere quam pati, ut in ea primum locum occupet tibi-
 que Dominatur. Præclara sunt ea ^{quæ} idem S. Pater hæc de
 re adhuc eloquitur.

* Ep. ad Profutu-
rum

Ne ab hospitalitatis officio erga innocentes probosque u-
 nos eximamus, inquit, solamus dicere, multò melius
 esse malum hominam perpeti, quam per ignorantiam
 excludere bonum, dum cavemus ne recipiatur malus.
 At respectu ira aliter sentiendum est. Enimvero mul-
 to melius est ei, quamvis rationabilis causa subest,
 cordis nostri auditum præcludere, quam pandere, ob pavu-
 lum, ne cum intraverit, ad flagitiosos impetus nos ferat,
 quibus dominari non amplius valeamus. Salubrius est ira
 pulsanti non aperire penetralia cordis, quam admittere
 non facile rescisuram.

Sunt scintilla ignis, quæ ubi vel modicam materiam
 conceperint, eam comburunt. Modò est ruptum vitrum,
 modò infans clamitans: hîc inofficium verbum, ibi levis
 inurbanitas. Quodnam his omnibus remedium? nampe
 hæc passio statim in suo exordio coercenda est; ambulandum
 cum mansuetudine et patientia: Ambulate cum
 mansuetudine et patientia.

Verum ubi semel hanc ignis temperationem, subit-
 tam hanc et præcipitè passionem imperiosâ quadam
 superbiâ, vanâque nostrâ ipsorum estimatione fove-
 rimus; proh! quanta non audemus? Ira est ad super-
 biam quod calor ad aquam, qui eam ebullire, atque
 extra vas, in quo est, subilire facit. Ira ignis pariter
 superbiam undatim et ubertim affundit; statim ac mi-
 nima se produnt cujusdam contantus indicia, ipsa in
 facie, in gestu, in verbis, in oculis apparet. Ira superbi-
 am inflat, eique ignem suppeditat; superbia iram ac-
 cendit, atque vindictarum ipsius objectum augeat. Hæc
 duo peccata infelici quadam reactione sese invicem re-
 progignere, sibi invicem arma mutuâque auxilia submi-
 nistrare videntur. Nam unde provenit Domini et Domina

PAVS 2. Ja
 258.

q. injuriarum

mea, quod tam saepe et facile sumptis in iram? Unde fit, quod vel levissimarum sitis adeo intolerantes? nempe quia vobis imaginamini, quod illi qui vos offendunt, minoris sint conditionis quam vos; quia cum vos eis praestantiores reputatis, nihil adversi ab ipsis tolerare poteritis, aut potius vultis.

Si vobis sunt facultates, tunc divitias vestras ipsorum egestati opponitis: Eus mendicus et miser iste, qui me offendere audeat. Si natalibus vel auctoritate eminentis, tum arbitramini, quod omnes ad pedes vestros reptare debeant: In exiguum civem, et ex feces populi mulierulam istam? Si ingenio vel dotibus, quibus alios superatis, estis instructi, tunc praestantum meritum vestrum stupiditati et mediocritati aliorum opponitis: Eus imperitus iste, qui se mihi aequare praesumit.

269.

Vultione Domini mei et Domine mea de hac passione simul triumphare? varum ad hoc arcum in eo consistit, ut ipsa humilietur. Aliud non novi, inquit S. Augustinus post S. Paulum; aliud non novi; ambulate cum omni humilitate, certusque sum, quod brevi vobis ipsis temperaturi sitis. Ne attendatis, quinam per vestras facultates, dignitates, Dotes, officia sitis; sed potius quinam per nomen Christiani quod geritis. Potentia, Divitiae, pulchritudo, nobilitas, Scientia, Distinctiones vanae et fastuosa, Dei iudicio nihil estis, nisi quando contemnimini, et eidem in sacrificium conspiciamini. Alia datur eminentiae species Christiano dignior, inquit S. Paulus, quando scilicet non patitur, ut alius ipso humilior sit et moderatior; quando considerat, non quot gradibus alius sit superior, sed quot virtutibus alii ipsum superent.

Sanctam et nobilem hanc cumulationem, quantum plauserit, ostentate Fr. M. In humilitate superiores sibi invicem arbitrantur. Disceptata inter vos, quis vestrum majorem humilitatem et moderationem praefereat; opponite defectus vestros perfectionibus proximi vestri, imbecillitatem vestram ejus fortitudini, tumque impetus vestri brevi sedabuntur. Ipso sum ditior, dicere debetis, at forte ipse est Deus acceptior quam ego. Ipso sum potentior, sed ipse probior ^{est} quam ego.

Plures naturae doles à Deo accepi quam ipse; sed ipsa vis, quas
accipit, quamvis mediocres sint, melius utitur, quam
ago. In humilitate Superiores sibi invicem arbitrantes.

Ne ergo amplius dicatis Domini mei et Domina
mea, quod tam frequenter cum tanta acerbitate et
arrogantia dicitis: Illustris conditio mea, illustris
conditio mea: Conditio tua, o Domina mea est, quod
christiana sis. Ad hanc conditionem referri debent
illa Sauli distinctiones et praeceminentiae, quae non
nisi ad tuam damnationem conferent, si illas ab eo
separaveris quam in Baptismo tuo accepisti; ad hanc
conditionem omnes tuae cogitationes, actiones, verba,
totusque vitae tuae circulus et oeconomia componi de-
bent. Conditio tua o Domina mea est, ut virtute et
sapientia sis praedita, adeoque humilis et moderata,
aequod S. Scriptura, quae sane de rebus iudicat, et quam-
vis nomine suo appellat, exiguum discrimen ponat
inter iracundam et fatuam mulierem: Mulier fatua
et iracunda. Conditio tua, o Domina mea: Esne pres-
tantior quam fuit Sara? attamen quid non pertulit
ab ancilla sua? Conditio tua o Domina mea; Esne Da-
vide illustrior? nihilominus injuriis et opprobriis
affectus se reputat non tanquam Regem, qui sine ullo
metu morte afficere potest illos, quibus illum contem-
nandi est insolentia, sed velut hominem suum, qui
illatas sibi injurias non audit, velut hominem mu-
tum, qui nullum verbum habet, quo calumniato-
res suos reprehendat. Conditio tua o Domina mea:
Unor Job illustris conditionis foemina erat, cum sacra
Scriptura dicat, illum inter Orientales fuisse Prin-
cipem; sed ipsius ira impetusque hunc virum adeo
defatigarunt, ut ab ipso justam hanc retulerit objur-
gationem: Velut mulier fatua loqueris. Jezabel
illustris conditionis foemina erat, utpote Regina, sed
ipsius ira eam adeo contumibilem et odiosam red-
didit, ut quantum superbiae in vita habuit, tantum
indignitatis et infamiae in morte sua recuperit.

Conditio vestra Domini mei et Domina mee: An Jesu Christi conditioni aequiparanda est? Estima ipse praestantiores? An atrocioribus injuriis quam ipse fueris affecti? An vanus honor vester vobis magis cordi esse debet, quam propria sua gloria ei fuerit? Nihilominus considerata quid agerit: Cum in forma Dei esset, semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, et habitu inventus ut homo. Haec verba, quae, animo revolite.

270.

Sunt in Jesu Christo Duae naturae, Divina scilicet et humana; una, quam ab omni aeternitate habet, altera, quam in tempore à nobis sumit; una, per quam infinitè super omnes creaturas eminent, altera, per quam sponte sub iis se demisit. Si Jesus Christus se ipsum quoad hanc divinam naturam considerasset, rebelle et armatum nihilum, quid contra ipsum moliri potuisset? Verùm ut nobis mansuetudinis et perfectae humilitatis exemplum praebere, non attendit, quid ipse sit tanquam Deus, sed quid sit tanquam homo: se humiliavit et exinanivit, et sub servi figura infinitam suam magnitudinem occultans, velut omnium hominum abjectissimus videri voluit: humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.

En Christiani, an exemplar vestrum; an id, quod S. Paulus vobis proponit ad coercendos superbos illos impetus iraque vestram justis limitibus continendam. Jesus Christus ad id respexit, in quo hominibus inferior esse volebat, cur vos ad id respicitis, in quo illis superiores estis? Jesus Christus hanc humilitatis sensa habuit, cur vos eadem non haberetis, vos creatura, vos peccatores, vos omnibus inferni suppliciiis digni? Hoc sentite in vobis quod est in Christo Jesu. Proinde omnia divini hujus Archetypi lineamenta probe et diligenter contemplantini, ut iis vos conformetis.

Videbitis, quod funesta nocte illa, qua ipsius hostes toti illum perdendi rationibus unice incumbunt,

ipsa nihil aliud cogitat, quam ut bonitatis sua signa
 ipsis exhibeat, atque per Sacramentum corporis et san-
 guinis sui ultimum nobis unum foedus incat. Videbitis
 Apostatam Discipulum cum Sacerdotum turba appropin-
 quantem, et ejus Magistrum, qui procul ut ipsum in-
 crepet, cum amicum suum nuncupat, Amice.
 Videbitis impudentem militem Deo suo alapam
 infligentem, et Deum hunc tranquillo vultu ai di-
 centem: Si male locutus sum testimonium perhibe de
malo, si autem bene locutus sum, cur me caedis? Vide-
 bitis hunc innocentem Deum morientem blasphemis
 oneratum, et simul audietis illum inimicos suos excu-
 santem, pro ipsis deprecantem, et quodammodo apud
 Patrem suum ipsorum causam agentem.

An non modo vos pudet, quod vel levissimas inju-
 rias ferre non valeatis, sed unusquisque arbitramini, si
 illas non ulciscimini, et Solem super iram vestram oc-
 cidere permittatis? Dantur homines ad iram veloces,
 quibus minimum inofficium verbum bilem movet,
 at ipsis adhuc haec naturalis bonitatis sunt reliquiae,
 ut statim placantur, sunt fulgura quae nubes fix-
 runt, et quae forma quamprimum videntur dissipant.

Dantur alii, qui sunt rigidi, intolerabiles et mo-
 rosi, omnia stomachantur, et nullo modo ipsis satis-
 fieri potest. Tales sunt rixosa mulieres, quae murmur
 amant non secus ac si vehementis turbo caput occupa-
 rat; nunquam tranquillas videbis; semper de eni-
 qua, quae illarum habetur, ratione, et civilitate ip-
 sarum conditioni et fortunae denegata sermoinantur.
 ac recte de illis propheta ait: Melius est habitare in
terra deserti, quam cum muliere rixosa et iracunda.

Varium sunt alii, quorum ira tenax est et obsti-
 nata. forte non tam veloces et volenti sunt ac primi,
 forte non ipsis tanta morositas et superbia ac securdis,
 sed in hoc infelices, quod diu et interitum ad mortem
 usque iracundiam suam conservant; et de his loqui-
 tur author libri Eclesiastici, quando ait, quod iram
 suam conservent, et persapere de stirpe in stirpem per-
 petuent, homo homini reservat iram.

Part 3^{tia}.
271.

* Prov. 21.

272.

Ut ut coeca Sapientatur ira, Sapè tamen nimia
 potest perspicacia, quâ obstinatio afficitur. Primi
 motus cum sint involuntarii, vaniam merentur, at
 ubi quis peccatum suum seum reputat, atque in eo
 perseverat, cum acceptam injuriam Superare aut
 saltam aquare studat, hæc est consummata mali-
 tia. Hæc muta ira se se aliquanto temporis spatio occul-
 tant, ut, cum nulla amplius ipsarum fuerit memo-
 ria, erumpant, atque eò se viuis fariant, quò ipsis
 longior mora ad conquirendam oportunitatem se uliscendi
 occasionem suppedit: et hæc est etiam inter alias ratio,
 cur Spiritus Sanctus nos moneat, ne Solem supra iram
 nostram occidere permittamus.

Quando Sol de die nubes non dissipat, tum de nocte
 coeunt ad formandas procelles et tonitrua, quæ obvia quæ-
 que subruunt. Cum quis, ubi moderandis ira sua impe-
 tibus studere laboret, ratione sua et passione uti-
 tur ad eos augendos; proh quantas perturbationes, quantos
 in familiis, inter vicinos, magnos et parvos, divites et pau-
 peres, impios et devotos divisiones non provocant?

273.

Subsiste hîc, ais, nec adeò præclari nominis Sanctita-
 tem profanato. Equid enim argone hominibus illis, qui
 vitam ~~liberam~~ passione liberam agunt, atiam ira domina-
 tur? vel saltam an in illa perseverant? Num in ea per-
 severant, queris? Id nostis vos Domestici, vos qui tam
 Sapè conquerimini, quòd hanc et hanc vestra, ut ut pie-
 tatem profitsantur, tamen suam pertinaciam nunquam
 ferre deserunt. Id nostis infortunati litigatores, qui-
 bus cum pseudodavoto vos intercedit, quam vestra
 impudentia irritavit, omnia in ipso composita et mo-
 derata apparant, sed citius aut sarius cum simulata hæc
 sua moderatione vos perdet.

Id scitis, et cognovistis illum N... quem omnes vobis
 summae integritatis et probitatis virum suspiciabant;
 sed vestro infortunio cum cognovistis, atque utinam
 et familia vestra, et vobis ipsis semper ignotus fuisset;
 hereditaria portione vestra vos spoliare, eamque vos-
 tro damno in alios transfere conatus est: perniciosa se-
 veritate miseræ defunctæ animam sopivit, cuius consue-
 tudine justos stimulos suffocavit. Hujus Pharisæi fermen-
 tum totam depositam farinam massam corrupit, postquam

se ipsum corripit et acuit. Subtilis impostor iste clam adversum vos litam curavit, et sub simulata moderatio-
ne iram suam occultans nihil non adhibuit, ut vos perda-
ret.

Pharisais, quibus religio erat Sabbatho Prætorium ingredi, ne coinquinarentur, innocentem Iesum diffama-
re, columnis afficere, ac perdere, melius ipsis erat scrupulus. Initis secretum erat inter ipsos occultum; postmodum rumor in populo sparsus fuit; tandem nec dubia, nec suspiciones amplius fuere, sed innocentia ipsius injuriosa Decisiones; et si aliqui tremebundè agebant, illum esse virum probum, alii respondebant, illum esse Seductorem.

Terribiles iræ affectus, quam nihil placeat, nihil miti-
gât! Illius nimisquam frequentia quotidie habemus exempla, et tamen quod adhuc magis mirandum est, hujusmodi homines sine scrupulo omnia religio-
nis exercitia peragunt, orant, Sacramenta frequentant, aliis salutaria dant monita, quæ sequi ipsimet renuunt.

Quanta tamenitas! quanta roccitas! inquit Tertullia-
nus*, aut diem sine oratione transigere, aut oratio-
nis fructum perseverante iracundiâ perdere? Quæ ratio Deum placandi sibi que propitium reddendi, ipse, qui, ut quod ab ipso petitur, concedat, vult ut oratio, quæ ad ipsum dirigitur, immunis sit non modò ab omni ira et inimicitia, sed etiam ab omni cupiditate et perfidia, quæ quodammodo mentis serenitatem et cordis pacem turbare possit.

Cipitissimè hoc prævenire infortunium? En excellens, quod vobis Apostolus suppeditat, remedium: Supportantes invicem in charitate, solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Ita vos erga proximum vestrum gerite, ~~et ipse~~ quemadmodum cupitis, ut ipse se erga vos gerat; ipsius imbecillitates excusate, prout vultis, ut ipse vestras excuset; ipsius infirmitates supportate, sicut cupitis, ut ipse vestras supportet: Sciatis quoque quæ velim, quod nisi depositâ omni indignatione pacem cum illo habeatis eam cum Deo nunquam habituri sitis.

274.

multum murmur erat in turba. Is-
es: quidam enim dicebant, quia bonus est: alii autem dicebant: Non, sed seducit turbas. Joan. 7.

* lib. de orat. c. 2

Quanta pax! quanta humilitas! quanta mansuetudo!
 quanta charitas inter primos Christianos! Nec invidia
 tabefactis, nec superbia inflatis, nec avaritia divisis,
 nec tenaci et perseveranti ira subiectis unum cor erat
 et anima una. Deum pauperem colebant, et propter
 ipsum se ipsos pauperes efficiebant; Deum afflictum,
 et se ipsos propter ipsum affligebant; Deum humilem, et
 se ipsos propter ipsum humiliabant; Deum patientem
 et mansuetum, et propter ipsum sine ulla animi commo-
 tione omnes quaecumque tolerabant injurias; vel si qui-
 dam motus primo primus ipsorum rationem anteverte-
 bat, raro super suam iram solem occidere permittabant.
 O patientia! O mansuetudo Christiana, quae omnem iram
 suffocas, quam admirabilis es! inquit Tertullianus; pa-
 tientia tranquilla in afflictionibus, moderata in inju-
 riis, lata in calamitatibus, in maxima servitute libera,
 in gravissimis certaminibus victoriosa, cum cedis triumphas,
 et cum vincta et humiliata appareas in terris, in caelo corona-
 ris. In contumeliis lata, in infirmitatibus potens, in servi-
 tute libera, cum cedis vincis, cum vincis coronaris.

Ira
 Iracundia, impetus,
 vindicta, Odium &
 Sermo Secundus.

Proferia 3^a post
 Dom. Paschae.

Repleti sunt omnes in Synagoga ira haec
 audientes, et surrexerunt, et eiecerunt
 illum extra civitatem: ipse autem tran-
 siens per medium illorum ibat. Luc. 4,

276.

Duo aequaliter stupenda se se simul et simul
 menti meae objiciunt, nulliusque dubito, quin sim-
 plex eorundem, quam aggredior, expositio, vos aequi-
 » ac me in admirationem rapturabit. Jesus Christus
 » civitatis Nazareth Synagogam ingressus assumptoque
 » legis libro, in^{quo} scripta erant verba ipsum tangentia,
 » ait ad auditores suos, de se ipso locutum fuisse Isai-
 » am tanquam de illo, quem Dominus miserat ad li-
 » berandos captivos, aegrotosque sanandos, ad annun-
 » cianos peccatoribus remissionis annos et dies. Ado-
 » faustus nuncius, qui ei Iudeorum attentionem et amici-
 » tiam conciliare solabat, illos magis exacerbat;

impotentis iracundia motu abrepti, omnes, à loco farræze - ce-
runt, inquit S. Lucas, atque verba sua illum ejecerunt, ut in
supra vicinum montem ductum inde eum precipitare u-
voluterunt. Quanta rabies! quantus furor!

Si Jesus Christus non nisi calamitates et infortunia
ipsis prædixisset, vel ad ipsos minandum eosque perdan-
dos duntaxat auctoritate sua usus fuisset, nemo mira-
retur, quod adversus illum ira excanduerint, inquit S.
Chrysostomus; sed quod tam atrociter indignentur ad-
versus hominem, cujus totum studium ac unica colli-
mat, ut nempè eis beneficiat, quique testatur, se
non nisi in hunc finem missum fuisse: Hoc est, addit
memoratus S. Doctor, quod nunquam comprehendere
potero. Ira præceps et violenta, quid non audes? Si Je-
sum Christum impetis, quem non adoraris? Si necem
Jesu Christo machinaris, cujus vita parces?

Hujus adorabilis Salvatoris agendi modus æquè me
rapit in admirationem, S. M. Quis alius de furioso et
barbore populo illo vindictam sumisset. Pusillos, qui in
Elisæum ridicula jacerant, Ius à vicina Silva prodentes
ursi statim devoravêre. Quinquagenarii Eliam descen-
dere jubant, quorum inurbanitate offensus hic Propheta,
ignem de coelo vocat, qui eos in cineres redigit. At Jesus
Christus Prophetarum Magister, omninò contrariam
agendi rationem inuit; et si potentia suâ utitur, id agit,
non tam ^{ut} ingratos hos perdat, quàm ut se ipsorum oculis
invisibilem præstat, nec non per medium illorum, quin
advectant, transcat. Ipsa autem transiens per medium
illorum ibat. O mansuetudo Dei mei, quantum me ra-
pis! possumus post tam eximium exemplum me con-
tra alienam iram irritare, injuriam pro injuria, contu-
maliam pro contumelia, malum pro malo rapendere?

Nam inde post S. Joannem Chrysostomum duas ma-
gnum momenti veritates erua. Prima, quod quantum
valemus, ira nostræ motus cohibere teneamus. Et
Secunda, quod quantum possumus, alterius ira cadere
debeamus. Iræi lapsus est magnum peccatum; alte-
rius ira cadere semper magna virtus est. Ira excan-
dascere, peccatum est Judæorum; ira alterius ce-

Divisio
277.

anta man...
anos! Non...
e avaritia...
atis unum...
ebant, et...
Deum afflic...
Deum humil...
Deum patien...
s ubi anim...
injurias; ut...
tionem inter...
ve permitte...
a, qua omni...
t Tertulian...
s, modesta...
ima scribit...
a, cum cedi...
terris, in vob...
atibus potes...
eris coronari...

et...
im p...
Dus...
agoga ira...
t, et ejecit...
se autem...
ibat. Luc 9...
simul atq...
dubito, qui...
repositio, v...
lit. Jesus Ch...
græsus aff...
a ipsum tra...
loutum fuis...
minis missi...
anabos, ai...
nos et his...
attentionem...
agis exacer...

Ira, exemplum est Iesu Christi. Ira motus in suo corde rapinare, est Christiani obligatio, alterius irae impetus mansuetudina placare, perfectio est et amicans Christiani virtus.

Pars jma
278.

Si nunquam sine Dei offensa irasci possemus, si quantumvis fovanda huic passioni ablativarem, tamen ex se ipsa vitiosa esset et criminosa, tum perfectio praecautio illa, quam nobis Regius Pfalter his verbis: irascimini et nolite peccare, commendat, omnino inutilis foret.

Datur ira indifferens; imò datur, quae sancta et rationalis est. Talis fuit ira Othones, qui scandalosam Judaei cum Madianitide fornicationem ferre haud valens, ambos gladio confodit. Talis fuit ira Moysis, qui indignatione commotus, quod populus vitulum aureum in vari Dei contumtum adoraret, sum ab hac contumelia vindicaturus viginti tria hominum millia interfecit. Talis fuit ira Eliae adversus Sacerdotes Baal, quorum cruentam stragem aedi curavit. Talis fuit ira Davidis, cum dicebat, Dei iram usque ad cordis sui penetralia transisse, In me transierunt irae tuae; nec sine indignatione peccatores illum offendentes intueri se posse. Talis fuit ira Iesu Christi, qui mercatores et usurarios illos, qui ex Domo Patris sui negotiationis domum et latronum speluncam faciebant, à templo ejecit.

* Psal. 87.

Si ira vestrae impetus huiusmodi essent, si Dei gloria vobis magis cordi esset, quam proprius vester honor, si injuriis quibus ipsa afficitur, magis commoti, quam iis quibus vos afficiimini, ad illum ulciscendum irā excandesceretis; vel etiam, si in propria causa vestra sufficiens vobis esset moderatio ad concandos praecipites huius nascentis passionis impetus; tantum abest, ut ego impetus istos vituperarem, quin potius encomiis prosequerem: irascimini, sicut et David, et nolite peccare.

At cum ea mecum reputo quae in mundo apud parvos et magnos, Ecclesiasticos et Laicos, agnos et divi-

tas, apud eos, qui verba incolunt, et apud eos, qui in solitudinibus suis volut seculi delitescunt, apud devotos, qui exactam Sanctorum legum observationem praeservant, et apud impios, qui nullam legem agnoscunt, agitantur, audacter assero, quod, communiter loquendo, ira sit adeo irrationabilis, periculosa et injusta, ut nemo sine peccata ei se permittere possit; atque non modo Christiani hominis religio, sed et sapientis prudentia ac utilitas postulent, ut ipsa motus illius cohibeat; et cur hoc? ideo, quia homo furiosus, qui irae suae violentia¹ permittit, sibi, fratribus suis, Deoque est inimicus. Sibi, non amplius est sui ipsius Dominus, ratio ipsius turbatur et confunditur. Fratribus suis, cum eis non amplius habeat illam morum sympathiam, quae unicum Societatis civilis Delicium est. Deo, non amplius ipsius gratia animatur, nec Spiritu illius vivit.

Profecto nullum in homine violento et in iram precipiti rationis et sani sensus vestigium est; nullum in muliere rixosa et morosa rationis et sani sensus vestigium: sua passione associati, subacti, et abrepti, ipsam solam audiunt, ad parentum monita, amicorum consilia, vicinorum probra, publici scandali rumores sudi, non nisi expleta animum suum student. Sive offensionis causam habeant, sive non; sive ea, quae loquuntur et agunt, ipsis commoda accessant, sive molestias erant; sive in civilium et capitalium litium labyrinthum procurrant, ex quo sine fama et communi dispendio elabi non poterunt, id non curant. Confundentes innocentem cum nocente, amicum cum inimico, pium cum impio, eum qui culpam habet cum illo qui ea vacat, indifferentem cum benefico, sapientia graves sibi creant molestias; et quosdam aequo injusto ac temerario ira impetu se ipsos aliorum exitio involvunt. In vanum abinsans et Iamoniaco rationem expetas, in vanum itidem a viro et muliere, quos ira occupat, expetas, inquit S. Chrysostomus²; Hom. 46 De Invidia
 imo inter hos et illos, iuxta hunc sanctum Doctorem, istud intercedit discrimen, quod in illis insania non sit voluntaria, obsessio Daemonis autem coacta; at vero in his insania et obsessio sit spontanea, voluntarius Daemon insania Spontanea.

Juxta naturalem rerum ordinem, ratio irā uti de-
 beret, velut Bellidux militis, qui sub ipso maratur,
 et cui dicit: Vade et vadit. At insolenti quadam huma-
 ni sensus subversione, ipsa ratio irā tanquam impe-
 rioso Domino obedit, cujus voluntatem vāso impetu
 sequitur: vel si hęc irā interdum rationi auscultat,
 tum id facit formā sicut stolidi servi illi, qui sine im-
 patientes, quid Domini sui ab ipsis cupiant, eorum jussa
 exequuntur antequam ea intellerint. Sic etiam
 innumeri pene homines sine discrimine se passionum
 suarum violentis impetibus permittunt, indignantes, re-
 cifarantes, fulminantes interdum, quin tamen suant
 cur vel contra quem: Similes canibus illis, qui ubi fores
 pulsari audiunt, amicos et inimicos, domesticos et extra-
 neos, sine discrimine attrant. Ne vos hęc compara-
 tio offendat, eam quippe in eijusdam Sapientis Ethicis
 scriptis reperiri, et quod Saulo idololatro dixit, nobis hodie
 pudorem injicere debet.

* Aristot. 4. Ethic.
 117.

Hęc valox et violenta passio rationem nostram pre-
 veniens nobis moram non relinquit ad præcipua munera
 nostra attendendi, accepta injuria imagine commoti
 necnon ad vindictam unice intenti, nullius rei ratio-
 nem inimus. Nec Decentia humana, nec beneficiorum
 memoria, nec monita, nec preces, verbo, nihil nos moratur
 enimverò si ad ea attendereamus, quid nobis ipsis dicereamus,
 aut potius quid non ageremus? aliorum irā impetus vi-
 tuperò, meos autem excuso, aliorum iracundiam velut
 depravata ipsorum rationis visibile signum intusor, et
 eam in me velut passionem rationabilem patior. Ra-
 tione mea utor ad alios judicandum, et dum me ipsum
 judico, rationi meæ renuptio. Quod in aliis excoror, id
 in me diligo; et quod proximus meus in me odit, id ego
 amplector. Ergone quod in aliis peccatum esse existimo,
 in me virtus erit? et quod in causa extranea velut sani
 sensus defectum rapto, in mea subito naturam mutavit?
 En ea, quæ nobis ipsis dicereamus. Sed præcipiti hęc passio-
 ne abrepti, in nos ipsos tantum non possumus, et ea no-
 bis dicamus. Et cum hunc agendi modum teneamus, quis
 arbitrabitur non esse sapientes? Nos nobis bene velle,

aut bene facere? candidè fateamur, dicamisque, quòd potius nos ipsos odio prosequamur, nos de gradu ^{nostro} dignificamur, atque nobilissimam animarum nostrarum potentiam omnium servitutem ignominiosissime subiciamus.

Vultus, sunt verba Spiritus Sancti, Tr. M. vultus, ut vobis exponam, qua ratione dignoscere possitis, num quis sapiens sit vel fatuus? Si mitis, moderatus, et pacatus est, audacter dicite, ipsum esse sapientem. Et verò si furiosus, ad iram proceps, intractabilis est, si ad laves injurias in ingentes erumpit imprecationes, tum audacter dicite, ipsum esse fatuum: Fatuum statim indicat iram suam.*

* Prov. 12.
281.

Sed quantum irrationabilis sibi quæ ipsi inimicus est, tantum est et suis fratribus. Secunda consideratio, quæ alia adhuc ratione hujus peccati naturam et enormitatem patefacit hoc modo: Cum omnes unum idemque corpus civile constituamus, singuli quasdam perfectiones, quosdamque defectus habemus; Singulis nobis inest aliquid, quo utiles et sociabiles reddimur, et aliquid, quod nos molestos et incommodos efficit. Vos predestinati in coelo regnantes soli ex omni parte perfecti estis, in vobis solis nec minima imperfectionis et peccati umbra reperitur. At nobis, qui ad has miseriarum terras amandati, et infortunati heredes peccati protoparentis nostri sumus, paucissima sunt virtutes, multa infirmitates, et vitia multa.

In hoc statu si contenti vivere volumus, oportet omnino, ut has infirmitates natura nostra necessario conjunctas mutuò excusemus, et quemadmodum ait apostolus, alter alterius onera portamus. Si huic officio defuerimus, id est, si omnia pro arbitrio et auctoritate facere, nihil excusare, nihil pati, si ob modicam inurbanitatem, ambiguum verbum, offensivam impudenter fortè et innocenter irrogatam indignatione immoderatiùs offerri; si, ut alii nostros defectus supportant, nos verò aliena non ferre, si nobis vitia nostra ab aliis indulgari, nos verò aliorum vitia haud sufferre velimus: tunc pacis vinculum, quod vitæ civilis delictum est, rumpimus, ridiculos, odiosos intolerabiles nos ipsos facimus.

Nam si Sario attendere valitis, ira id in corpore civili agit, quod in corpore humano. Febris haec humores agit et inflamat, Sanguis effervesit, arteria crebrius micat, cor palpitat, tota corporis habitudo perturbatur: oppidò naturalis eorum, quae ira in Societate civili operatur, imago. Nam mentes inflamat, cor agit, totum politicum corpus perturbat, dum quid quid sanctius, firmitus, tranquillius et conjunctus est, surque deque vertit; non tam febris, quam phrenesis est, inquit S. Chrysologus*, frandet dentibus, parentes la-
niat, scindit proximos, cedit pugno, morsu agit, at-
que affiit obsequentes: quae major phrenesis! quae gra-
vior vis furoris!

*Serm. 28.

282.

Modò facile intelligitis, quod Deus irā mortaliter offendatur, Deus, cui volupe est, se inter qualitates, quas sibi ipsi tribuit, Principem pacis nuncupare, qui inter figuras, sub quibus se conspicendum dedit, non in turbina sed in suavi Zephyro apparuit; qui inter eos, quos elegit, ut cum ipsis habitaret, asseverat, Spiritum suum non nisi super moderatos et pacificos requiesciturum. Spiritus Dei, Spiritus hominum ad iram proscriptum et recordium, proh quā mira oppositis! quā insuperabilis antipathia! Spiritus tuus o mi Deus, est Spiritus intelligentia et sapientia, et recordes hi nequidam sanum sensum habent. Spiritus tuus o mi Deus, est Spiritus prudentia et consilio, et recordes isti vivunt in terribilibus erroribus et confusionibus. Spiritus tuus o mi Deus, est Spiritus fortitudinis, et recordes isti fortitudinem non habent, nisi ut in alios inhumanè invehantur, propriūque exitium accelerent. Spiritus tuus o mi Deus, est Spiritus pietatis; et recordes isti in habituali impietate et universali principum munerum suorum oblivione vivunt. Spiritus tuus o mi Deus, est Spiritus charitatis, qui omnia excusat, omnia sustinet, et recordes isti nec minimum quid excusare vel sustinere volunt. Si hinc volo o mi Deus, qualis sit Spiritus tuus, oportet, ut id à te ipso discam. Cum cogitas, ego, ais, cogito cogitationes pacis. Cum loqueris, verba pacis profars, loquetur pacem in plebem tuam. Cum

locum, in quo habitas, Saligis, habitatio tua est pacis ha-
bitatio: factus est in pace locus ejus. Verbo, pax et man-
suetudo duo peregrinationis, tuae sunt termini: qui
posuit finos suos pacem.

Vos recorderet et furibundi, de quibus mihi est sermo,
ex his non nisi summam funestam vobis evenire possum
consequentiam. Nam si, ut quis in statu gratiae est
Dei amicus sit, oportet, ut Spiritu ipsius sit anima-
tus: vos qui Spiritum suo contrarium geritis, an hae
prerogativa fruimini? an non à contrario conclu-
dendum, quod hae passio inimicos ipsius vos afficiat,
et quod procul ut Deum pro patre habeatis, pater
vester sit Diabolus? Vos ex patre diabolo estis. Qua-
lis cognatio! qualis adoptio! En vestra ad ipsum con-
formitatis quaedam exempla: Cogitationes diaboli
non sunt nisi cogitationes divisionis et discordiae:
an alias habetis? Verba diaboli non sunt nisi impre-
cationis et blasphemiae; an vestra aliter sonant?
Habitatio diaboli non est nisi turborum et pugnarum
habitatio; suntne familia et domus vestra pacatis-
sima? Diabolus non nisi intentus est iis torquendis, in
quos habet potestatem; an uxores, liberi, domestici
vestri minus quid ab ira vestra impetibus et violentiis
patiuntur? Vos ex patre diabolo estis.

An ergo Tr. M. tam modica vobis erit ratio, honor
et conscientia, ut sponte tam periculosa passionis
impetibus vos committatis? et, ut, ^{cum} Spiritu sancto
loquar, ad eos in vos ipsos inflamantes et inhumani,
in vestros fratres adeo crudales, erga Deum
adeo frigidi eritis, ut in furore vestro animam
vestram perdere velitis? Qui perdis animam tu-
am in furore tuo?

Aliter facere non valemus, dicitis: Equidem
fateor, vobis in primis motus vestros non esse im-
perium; ingratis quodam objecto, cavillatione
aliqua et contemptu bilam vestram accendi, vos-
que vix advertentes abripi; at etiam fateri de-
betis, quod cum gratia auxilio vobis vim consueque in-
ferre ac impedire possitis, nec proaeptis hae ira ad

ad molesta extrema illa, ad quae sapientius vos ferri sentitis, vos abducatur. Quoties culpam vestram agnovistis? Quoties illius veniam à Deo petivistis? Quoties promissis vos in eam non amplius relapsuros? Et tamen quoties ei datam fidem fragistis, nec promisso vestro statistis?

Haec nostra indoles: Sed haec indoles vinci debet. Oportet, ut excoquereamur et in omnino alios homines transformemur: at an ignoratis vos oportere esse novas creaturas in Christo Jesu? Nimirum offendimur: Sed quis vos offendit? Si vester aequalis est, valde incertus erit irae vestrae exitus; si superior, adversus ipsum luctari potius furori quam sano sensui deputatur; at si inferior vester est, vobis indecorum esse debet, ad ea attendere, quae in vos vomit: cum pari contendere anceps est, cum Superiora furoribus, cum inferiore sordidum. Quid ergo agemus: Ira vestra motus schibete, nec, ut vobis Dominatur, forte; at si perfectam virtutem habere cupitis, cadite alterius ira, illiusque impetus vestra mansuetudine placate.

Part 2. da
285.

Bonti, politici, pseudo-devoti, at perfecti Christiani circa iram omnino diversa sentiunt. Bonti eam erumpere faciunt, politici differunt, pseudo-devoti occultant, perfecti Christiani suffocant. Bontis ira quadam animi magnitudo esse videtur, politici inconsulta praecipitatio; pseudo-devotis religionis zelus, perfectis Christianis magnum virtuti obstaculum. Bonti ajunt, malum pro malo esse reddendum; politici, hominis sapientis esse, interdum dissimulare indignationem; pseudo-devoti, oportere ulcisci injuriam in ipsorum persona Deo irrogatam; perfecti Christiani, proximo non esse succurrendum, sed eum pio mansuetudinis exemplo curandum. Bonti se passionis suae violentia tradunt; politici propria consulunt comoda; pseudo-devoti amore proprio succumbunt; perfecti Christiani Evangelii regulas, at exemplum Jesu Christi sequuntur.

Papio ait ad bontos, nihil toleratis. Proprii commodi studium dicit ad politicos, ad temperata tolerata. Praeten-

Ius religionis zelus ait ad ^{u. d. p.} prauos evotos, pie injuriam
 uliscamini. At Jesus Christus perfectis Christianis
 dicit, ne succensatis proximo vestro, irae illius ce-
 dite; quod ego facio, id et vos facite, me inimicis meis
 subdixi, atque per medium eorum non advertanti-
 um transivi: Jesus autem transiens per medium illorum
ibat

Sed quid, dicatis mihi, quoniam mihi alterius irae
 cedendi obligatio? quodnam inde commodum, quae uti-
 litas mihi obveniet? Quodnam commodum, quae utili-
 tas si. m.? haec nampe: Ista vivendi ratio vobis ipsis
 magis dominabimini, fratribus vestris gratiores, in mayo-
 ri praeis apud Deum eritis: vobis ipsis magis dominabi-
 mini per quietam pacem, quam vobis conciliabitis;
 fratribus vestris gratiores eritis per pacem quam accipie-
 tis. Ista equidem verborum lusus duntaxat vobis videri
 possunt, nisi solide stabilita essent in S. Scriptura, quae
 tria Christianorum genera distinguit; videlicet Christia-
 nos patientes, Christianos pacificos, et Christianos tran-
 quillos. Primi, inquit S. Bernardus, pacem habent, se-
 cundi eam dant, tertii conservant: Pacem habent, pa-
cem faciunt, pacem tenent. Pax, quam primi habent,
 eos sui ipsorum Dominos efficit; pax, quam dant secundi,
 ipsos fratrum suorum amicos reddit; pax, quam tertii
 conservant, ipsos filios Dei constituit.

En quam illustria, qua vos palliant, commoda,
 illa tamen nihil movet; enimvero ea vobis proponisse
 mihi sufficit; solummodo meminereis celebris illius Jesu
 Christi oraculi, qui nobis dicit, ut ab ipso discamus, mi-
tas et humiles corde esse, tumque requiem animabus
nostris nos esse inventuros. Discite ab ipso mitas esse,
ut quod vobis imperat, et invenietis requiem anima-
bus vestris; ecce quod vobis promittit. Exemplo hujus
virtutis, quod vobis dedit, mentes vestras conformata,
en quod vobis proponit: Jam in hoc mundo beati eritis,
quia terram cordis vestri possidebitis. Eus beatitudo,
 quam vobis pollicetur. Tantum abest, ut injuriam inju-
 ria, maledictionem maledictione repellatis, quin potius
 fratrum vestrorum irae cedite; recedite, taeta, expecta-

ta, donec ipsorum furor transierit, tum quod ipsa agit, faciatis: ipsa vero ex sua parte pro vobis faciat id, quod nemo alius prater ipsum facere possit, atque sub gratia sua imperio ferocissimum et effratissimum monstrum vinciet, vos violentissima ac maximè rabellis passionis subjectione vestri ipsorum dominos efficiendo; hanc vobis tribuendo satisfactionem quòd in vestra fidelitate ad munera, quae vobis religio ipsius imponit, etiamnum commodum inveniatis per magnam ~~quiescentis~~ quietem tam et pacem illam Dei, quae quidquid de ea dicit cogitari potest, longè superat.

Per te stetit, o Domina mea, ut tibi hanc, quam offerebat, pacem conciliares, si ad inoffensionum verbum illud, aut ingrati delationem pro amore Dei nascentem hanc iram suffocasses: si silentio tuo ac mansuetudine ostendisses, te tibi illatas injurias nihil curare: si expectasses, donec illius, quae temerè tibi insultavit, furor pertransisset: quantis inquietudinibus, molestiis altercationibus, litibus paperisses? In tantam quietem, tranquillitatem, pacem delibasses? Ira tua ad nihil fuit, quam ut vehementius te accendat, atque inimicum tuum ad ea tibi dicenda imitaret, quae ne rescirantur, permagni tua intararat. Sibi in faciem ea objurgata fuerunt, quae audire noluisse; ridicula vanitas tua, natalium tuorum obscuritas, miseria vel doli parentum tuorum, et fortè etiam clandestina amorum tuorum commercia, quae ne vulgarantur, vel maximè optare debuisses.

Et tu vir militaris, qui ad ambiguum quoddam verbum, vel levem inurbanitatem intempestivè excanduidisti, si à Jesu Christo didicisses esse mitem et humilem corde, statim ex temetipso siverisses, quantum commodi et quietis capiat Christianus ille, qui sibi moderari, seque ipsum vincere novit: at vana quaedam honoris ratio te ineptè exacerbavit, à verbis ad manum tantum est, mille molestia et incommoda confusionem facultatibus tuis, familiae et menti tuae intulerunt.

Oportebitne, quòd vobis pudorem injiciam, ut ipsorum etiamnum ethnicorum rationes et exempla proficam?

ut spolia et divitias Aegypti ad ornandum Dei templum
adhibeam? Quid te impedit, ait quidam horum pseudo-
Sapientum, quominus bene tecum ipso et cum fratribus
tuis vivas? Quid ipsi sunt respectu tui, et quid tibi fau-
rent? puer est, qui te offendit, aut vir, cujus temeritas
et imprudentia peccatum refert? aetatem ipsius et inconsi-
derantiam excusa, ignorat an te offenderit rane: Quae
est? aetate donatur, nascitur an pascit. Estne vir, qui
te offendit et despicit? tu prior culpam admisisti.
tum est rationes illum mitigandi et bene cum eo
vivendi inquirere: Laesus es? prior fecisti: Estne vir
probus, qui, ut tibi imaginaris, de te male meritus
est? ne credas id eum fecisse, aut saltim animo no-
cendi facisse. Bonus est vir qui injuriam facit? No-
li credere. Est iniquus vir? noli mirari, nihil enim
boni ab ipso sperare debebas. Id Juntaxat te conso-
letur, quod sibi ipsi majus malum, quam tibi intule-
rit, peccati sui poenas jam dedit, vel gravi daturus
est.

* Seneca lib.
de ira c. 30.

Vobisne hic Catonis exemplum offeram, qui alapam
sibi coram magna populi frequentia inflictam tole-
ravit, quin irascatur, quin vindictam sumeret, vel
perdendi inimicum suum occasionem quaereret? Cato
nihilominus unus ex principibus Romanis Senatoribus,
Cato, inquam, adeo alatus, ut Regi Ptolomaeo ipsum
in Insula Cypro invisere volenti obviam ire introita-
rit, et cui conelave suum ingredientem ne quidem asser-
varet.

Plutarchus in
Catone.

Cratemne vobis adducam, qui graviter in maxilla
percussus eam tranquilla cartha contexit, cui per-
cussoris nomen inscriptum erat cum hac epigrapha,
Nicodromus faciebat.

Quid ad haec dicunt pseudoaegregii illi, qui profitan-
tur se nihil pati, qui statim ad singulare certamen
mutuamque ^{eadem} provocant illos, qui eos non alapa mule-
tarint, sed mandacii Juntaxat arguerint? qui eos non
atrocibus injuriis, sed paulo inurbanis verbis asceperint?
busti isti, qui pro nullius momenti re omnium inimi-
cos se constituent, qui illis etiamnum succurrunt, qui

288.

Se vixis ipsorum haud immeritent, qui simili Melasianarum virginum furor, quae à rupium vertice in abyssos se praecipites agebant, obinanis eujurdam gloriae caput se in aeterna damnationis periculum conjiciunt.

Adorande Salvator, Deus patientia et mansuetudinis, tu solus eos has virtutes tuo exemplo docere, tuaque gratiâ illarum exercitium ipsis facile reddere potes. Tuum est illis dicere, ut patienter injurias tolerant, se tecum, secum ipsis, et fratribus suis pacem habere cupiant: Quod. haec infortunata nihil patiendi affectio sola sufficiat ad eos coram te et hominibus pendendos: tum cognituros homines, ipsos esse tuos discipulos ex obsequantia et charitate, quam sibi invicem exhibuerint: Spiritum tuum nunquam nisi super mites et humiles requistrorum esse. Quod si iram suam cohibuerint, tuam sint mitigaturi, quod si studio tibi obediendi et placendi, quidquid ipsorum patientiam exorare potest, sustinuerint, delicta et flagitia sua sint expiaturi, tuaeque justitiae satisfacturi.

Documenta Moralia Sensu Patrum et Theologorum circa Iram p.

I.

299.

Ira est passio turbulenta, praecipax et ardens; vel potius est peccatum inquietum, violentum, ignorans quid sit se intra rationis et aequitatis limites continere: caracter, qui magnum ipsis ab aliis peccatis discrimen habet. Invidia se occultat, judicium temerarium clam perficitur, avaritia in apricum prodire non audeat, obtruncatio caute agit, ne contumax: Sed ira sine ulla circumspicione cum insolentia et scandalo se offundit. Ubi S. Scriptura de invidia loquitur, eam putredini in osium madulla occultae comparat, putredo osium invidia*. Ubi ipsi de impudicitia sermo est, eam velut meretricem intuentur, velut profundam abyssum illos, qui in eam cadunt, deglutientem: cavea profunda est mer-

* Prov. 26.

trix. Ubi de prodicione et fraude dixerit, fraudulentum comparat viro lancea armato, qui sub tenebrarum beneficio eam amicum suum confodit, at qui, cum deprehensus fuerit, ait se ludentem et imprudentem id fecisse: sicut qui mittit sagittas et lanceas in mortem, ita vir, qui fraudulenter nocet amico suo, et cum fuerit deprehensus dicit: ludens feci. Ubi obtractatorem adumbrat, cum voluit serpentem clam mordantem exhibet; sicut serpens mordet in silentio. At ubi de ira loquitur, modo eam tonitruo, quod terrorem et consternationem ubique infert, modo fatuo, qui cæci auram vellicat, ut latræ eum faciat, modo incendiaro, qui nemus vel domum incendit.

Prov. 26.

ibid

II.

S. Ambrosius sibi videre imaginatur iram velut turbulentam magistrum in doctorali cathedra sedentem ab innumerais sine ordine discipulis circumdatam, quos publicè ea peccata docet, qua familias devastant, artificiosas amicitias disjungunt, ubique divisionis et discordie ignem faciunt: gravis peccatorum magistra. Ibi nobilibus adolescentibus ait: An frustra gladium gestatis? brachia habetis et animum, eos omnes aggrediamini, qui vos offendunt, illos ad singularem certamen provocate, vestra animi magnitudine palam facite, quod nemo vos impunè insultet. Hæc morosis et impatientibus mulieribus ait: voiferate, clamitate, in minas et injurias corripite: an vos contumni facitis? an patiemini ut indocilis ancilla juxta vestra rideat? ut desidiosus et malecomtus servus adeo ineptè vobis famuletur? ut vicina vestra vos totius ejusdem urbis regionis cavillationibus exponat? ut, cum tanta vobis sint mentis ac corporis opes, vos rudis et inurbanus maritus arroganter et contumeliosè despiciat? Modò videns litigatoras mutuis contumeliis se se divergentes, et, ~~hypocritas~~ hypocritas, blasphemias, iniurias, maledictiones, imprecationes, blasphemias, iniurias, maledictiones, imprecationes, blasphemias, iniurias vel leviore se se mutuo desipientes et spoliantes, ipsos ad rixas, mormurationes, imprecationes, blasphemias incitat; ut hi ex indignatione chartas lacerent, alios fatentia ipsorum exitii instrumenta abjiciant et diffringunt; ut illi scriptis injuriosis se se exerceant, quis alterum majori ignominia afficiat, quis malignior sit, et factorum mandacium fitione altorum superet, quis odium suum magis perniciosis et nocivis efficiat, hæc sunt, quæ ira ipsis inspirat, ad inoestum hoc vitæ genus, ad exorandam hanc

290.

* In Psal. 36.

Vindicta injuriam tuam.

factionis, divisionis, furoris disciplinam ipsos instituit: gravis peccatorum magistra. Mors valut improbus homo in Ecclesia agro fiducia seminat, conjugatissimis familias, sanctissimis que Communitatibus amulationis faciem inferens. Frater fratrem ferre non potest, quibet ad primum inoffensum verbum offenditur at indignatur; clandestina contiones formantur, alter alteri fit hustus at intolerabilis: Turbentur sensus, mans deponit, fartas accedit, vacat humanitas, at morianta homina furor vivit, atque ad liberos at propinquos suos transit.

* D. Chrysologus
Serm. 38.

III.

Quanta non audeat imperiosa haec magistra? Quae et quanta inhumanitatis et favocitatis principia ex hac, in qua sedet, pestilentiae cathedra non tradit? Vindictam, ait, ostende tibi esse animum. Acceptas injurias non ulcisci nimis effeminatum et ignavum est; ergo recte te servus contemnit; ergo frater delinquere debuit, bene ergo egit amicus, quod te luserit et prodiderit.

Amplexus
Inimica infirmitatis est non capere vindictam: ergo contemnere te debuit servus, frater delinquere, amicus eludere?
S. Ambros. ibid.
291.

IV.

Quando quis ira percitus est, tunc nihil videt, spiritualis ipsius oculus turbatur. Imaginatio ipsius injuria imagine repleta est, minusque ex qualitate contumelia, quam ex opinione illius agit: atque inde evenit, ut idem ipse homo certis occasionibus ob futilia iram offeratur, aliis vero ad graviora re animum quidem advertat. Si sola ratio ageat, tunc ira brevi sopiretur; at ubi ei ira dominatur, tunc nulla injuria videtur exigua, sed omnia sunt magna, eo quod omnia sibi juncta magnam quam de se ipso affinxit ideam, comparat. Siquis vel maxime ambiguis commovetur, hinc impetus in amicissimorum sanguinis effusionem interdum desinunt. Decem sacerdotes jugulantur ex male fundata suspitione illata. Principi foemina unquam injuria... Secundum substantiam exaltavit iram suam. Rationi minus mittitur, vindictam ad extrema quaque perfare honori ducitur.

292.

V.

* Sanctus Franciscus Salasius ingeniosissime animadvertit, perniciosissimum demonis artificium esse, ut exterram humilitatem officiosamque mansuetudinem hominibus inspiret, atque plurimos harum binarum virtutum specie distinet, qui eandem non nisi sermonem et speciem praeserunt. Arbitrantur se esse humiles et mansuetos: at hoc id ipsis dissuadere debet, namque quod, non

* De mansuetudine ergo proximum. part. 3.

obstante ista speciebus humilitate ac officiosa mansuetudine, ad levem injuriam aut minimum obliquum verbum incredibili calore et superbia offerantur.

Santo Patriarcha Joseph fratres suos in Judaeam remittenti satis fuit ipsis dicere: Ne irascamini in via. Id est ego vobis dico. Brevis haec vita non est aliud, quam via, qua ad coelum pergitis; ne ergo in ea unus contra alterum irascatur, sed in concordia et pacis Spiritu cum fratribus vestris eam ambulato. Imò si possibile est, ne vel semel irascamini; et ubi subditorum vestrorum vitia castigatis, animi firmitas, tranquillitatem et mansuetudinem vestram non superet. Corruptio quae sola ratione fit, libentius suscipitur, quam illa, cui passio admiscetur. Homo illa facile ducitur, at varò hujus dominatum ferre non potest.

Quando Principes tempore pacis Status suos obaunt, populi, quia ipsorum praesentia Summè eohonestatos se sentiunt, ubique laetitiae suae signa edunt; at ubi illuc agmina sua ducunt, hujusmodi itinere tantò minus gaudent, quòd, ut in stricta disciplina militaris observatione copias suas contineant, tamen impossibile sit, ut militum licentia multis privatis magnum damnum non afferat. Sic etiam quando ratio cum ~~corruptione~~ mansuetudinis auctoritatis sua jura per corruptionem aliquam exeret, probatur et diligitur; at quando indignationem, offensionem, iram, quas S. Augustinus illius milites nuncupat, adhibet, tunc magis metuitur quam diligitur, et ipsam inde molestatur ac conturbatur.

^{VI.} Scientia vivendi sine ira praestantior est quam scientia eam sapienter utendi; et ubi haec passio cor nostrum occupaverit, praestat ovis eam reprimere, quam moderari. Si vel modicum ipsi datur tempus, tunc locum occupat sibi que subjicit, serpenti similis, qui ubi caput immittere potest, ibi facilè totum corpus suum trahit. Sed quomodo eam reprimetis? tunc videlicet, si ad primum illius, quem ~~Ventis~~ impetum, adversus eam omnes animae vestrae vires collegeritis non quidem praecipitantes et violentè sed suaviter et moderatè. alia si eam cum violentia reprimere volueritis, idem vobis accidet, quod apparitoribus illis, ^{qui} in forensi curia majoribus

* 293.
S. Hieronymus
Salazius in-
troduct. ad
vitam favo-
tam. postea
3. c. 8.

4. Sententis,

rem tumultum faciunt dicendo: Silentium Placitum
quam in quos tacere jubent. His violentis conatibus vor-
mat ipsos turbabit, atque cor vestrum sic conturba-
tum non amplius sibi ipsi dominari valabit.

VII.

294.

Datur iramuta: Tu me offendisti, mihi poenas
dabis, male de te ~~responderetur~~ me meritus es, qua
data occasione per pari referam. occultis ultis-
nam paramus: Sagittant in obscuro rectos corde. Si
is, cui succentremus, lite contendit, tum ipsius adver-
sarium convenimus, et quamvis nullam ipsius de-
mendi causam habeamus, tamen ut inimicum nos-
trum perdamus, ei obsequia et sollicitationes nostras
offerimus. Sunt carbones sub cinere occulti. Sunt,
inquit S. Ephrem, titiones, qui adhuc fumigantes
magnam inferunt vastitatem.

VIII.

Salis qui exterius mitis est, interioris indigna-
tione disrumpitur. Vasiderium, quo tenetur in om-
nibus equitatem praeservandi, ipsi coactam hanc
moderationem inspirat. Vult palam facere se omni-
bus rebus superiores esse, atque firmam existimatione
clarare; et si injurias aspernatur, tum id non nisi ex
arroganti et contumelioso contumtu agit.

Alii iram suam ex politicis rationibus cohibent.

Si e.g. vir ille, qui munus adire cupit, animum ge-
raret arrogantem et violentum; si puella illa, quae
sibi honoratam et commodam cognationem concilia-
re conatur, inconditum genium suum proderat, verisi-
mile non est propositum utriusque ad vota asperum.
Illorum ira est hae ratione muta, ira, quam Spiritus
Sanctus iram circumspectionis mutuat.

IX.

295.

Ira est praecipue christiani virtutibus contraria,
humilitati, justitiae, misericordiae. Humilitati, in ira
operatur Superbiam. Justitiae, ira hominis justitiam
Dei non operatur. Misericordiae, ira non habet mise-
ricordiam.

X.

Ipsumque sapienter Ethnici illam propter suam precipitacionem damnauerunt. Irascimur antequam sciamus an merito irasci possimus. Tempus aperiat, num ea, quae nobis delata fuerunt, vera sint an falsa: imò contra nos ipsos absentium causam tuamur, nec iniuriis delationibus tam faciles aures praebemus. At passio nostra, quae rationem nostram praevernit, obstat, quominus haec nobiscum repetamus.

* Seneca lib. 2.
Ira c. 28.

Quanta injustitia! vera causa defectum implere debent conjectura et suspiciones, atque adversis irascimur. Quanta impudentia! baluae ratione instituta, imò inanimata, quibus nullus est motus; scabilla loco suo motum, penna ad scribendum non apposita, vestis incomta, nobis bilem movent, ea diffingimus, discipimus: ipsa vero ira nostras impetum nec sentiunt nec merentur.

XI.

Datur ira Dei, ira hominis, et ira Daemonis. Et quia ira hominis inter utroque alias media est, ex caracteribus, qui in ea distinguuntur, interueniri potest, ad quamnam horum binarum ipsa pertineat. Ira Dei est ira plena misericordia et bonitatis. Ira Daemonis est ira plena malitiae et crudelitatis. Ira Dei est ira sapientis et iusta; non vult perdere peccatores, sed duntaxat peccatum punire, unum odit alteros diligit, eoque ut damnatorum tormentis minimè delectatur, inquit S. Thomas*; ipsique in eorum suppliciis solus iustitia, quae ipsos punit ipsorumque poenas assignat, ordo placet. Ira Daemonis est ira uaca et iniusta; peccatum diligit, et peccatores odit; peccati perpetuitate et peccatorum exitio delectatur. Ira Dei est ira patiens et tranquilla. Sodomitas statim primis ipsorum infamium libidinum diabus perdere potuisset, at tantum abfuit ut illorum supplicium praecipitaret, quin potius dixerit, Se deorsum et visurum. Ipsius ira non statim erumpit, vult prius videre, et ad ipsum locum descendere, dissimulat, agit, et differt, velut nihil ei esset compertum.

Cum iratus fueris misericordia ratione dularis.

* 1. 2. q. 93. et
97. ubi et
2. 2. q. 158.
art. 1. ad 3.

Ierusalem peccavit. Quis alius praeter Deum hujus perfidae civitatis muros subvertisset, atque propugnacula

Destruisset; sufficit ipsi eam funiculo matris, et laeum
 ipso cogitat, quomodo illam destruat: cogitavit dissipare
murum. Ipsius ira non statim malleum apprehendit
 ad destrucendum peccatorem; sed hoc sapius mente re-
 volvit, cogitavit.

XII.

298.

Ira Daemonis longè diversa est. Est ira subita et pra-
 ceptis, atque ad nocendum semper intenta; imò hominem iam
 antequam peccator sit, perdere conatur. Job erat vir sim-
plex et rectus corde, nihilominus dixit Daemon ad Deum:
visne ut ipsum percuciam? Vix licentiam adipiscitur, et
 ei omnes greges suos rapit, ignem de caelo accersit, liberos
 ipsius sub adieum, in quibus sunt, ovis opprimit illūmque
 à planta pedis ad verticem usque ultioribus percucit:
Egressus Sathan à facie Domini, percussit Job vera passi-
mo.

XIII.

299.

Ex his duobus iræ caracteribus videte quam sit
 innumerorum hominum ira, et quonam spiritu animen-
 tur: quamnam patientiam, quamnam bonitatem in sua
 ira habent? Si Deus ipsorum desideris obsecundaret, illi
 cō inimicos suos perderent. Inde imprecationes illæ, illæ
 vindictæ consilia, minæ illæ, et execranda ad Deum pro-
 ces, illis similes, quas Daemon ad eum fundabat, percucit.
 Domine percute Job et vindica me: Extende manum
tuam. Quamnam sapientiam et æquitatem in sua ira
 præferunt? Non tam peccatum odierunt quam eum,
 qui illud commisit. Injuria quam ipsorum proximus Deus
 infert, non ita illos commovet ac ea, quam ipsimet ac-
 ceperunt. Vana illa et amatoris blandimentis dedi-
 ta puella, quia ipsorum pravo et libidinoso genio se ac-
 commodat, ab ipsis diligitur: at illa altera, quia ipsos
 repellit, nec quidquam, quod pudorem et modestiam la-
 dat, vult admittere, ipsis displicet.

XIV.

300.

Datur mansuetudo politica et solars, quæ per super-
 biam suffocat iram ea ipsa superbia enatam. Ira est su-
 perbia filia, inquit S. Augustinus, sed plerumque super-
 bia illam occultat et dissimulat, ut sibi vanam existima-
 tionem conciliet. Ordinaria passiones ipsi non satisfaciunt.
 Avaritia homines ditiores efficit, sed sæpe eos viliores et

abjectiores reddit. Magistratura dignitates auctoritatem
conuiliant et honorem; sed sapè hi honores sunt flexi
et coacti, at indoles mansueta, honesta, aequalis sibi
laudes et venerationem conciliat. Qui ex ^{hoc} principio iram
sua reprimi, is spiritualis est et industrius.

XV.

301

Omne quod humilitatis contrarium est, in ira se patet
facit; vox aspera, aspectus minax, arrogans, vultus, fas-
tidiosus gestus. At verò si externa adeo improba sunt,
quamnam erunt interna? Quanam erit violentia hominis
in iram precipitis; quamnam cogitationes, quae illum agi-
tant; desideria, quae illum accendant, consilia, quae
ipsum perturbant?

Ne amplius dicamus, iram esse relict tutorem à na-
tura homini datam, quae iurium ipsius conservationi in-
vigilat, ipsique vires tribuit ea propugnandi. Ne ampli-
us eam intueamur relict fortem et magnanimam passio-
nem, quae sibi illatas ab inimicis injurias repellit, homi-
nique arma subministrat ad succurrendum amicis, con-
sanguineis, patriae. Ne amplius dicamus, quòd per eam
parentes liberorum suorum vitia corrigant, et iudices
crimina puniant. Si sola iudicis et corruptionibus prae-
deret, proh quantas non videremus confusiones! vehemens
ac violenta suis nunquam se contineret limitibus. fera et
indocilis nullis monitis praeberet aures. Quasunque com-
mittens injustitias sanguine aut exitio multorum val-
levam ulisceret contentum. Hinc etiam Deus sibi
vindictam reservavit, legumque sapientia injuriarum
emendationem iis iurata committit, qui eos non rec-
parent. Iudices, inquit Seneca*, in tribunalibus compa-
rare debent cum tali vultu, qualis esse legis vultum
sibi quis imaginaretur, si ipsa vultum haberet, nempe
cum vultu pacato et ab omni commotione libero.

* lib. i. de ira
c. 16

XVI.

302.

Ira est proceps, hinc aetiosa creditur: est obstina-
ta, hinc fioma existimatur: est minax, hinc formidanda
redditur: est audax, inde animosa dicitur: est temeraria
et quodvis audens, sed ipsa est infirma et debilis; unde
mulieribus facilius dominatur quam viris; aegrotis quam
sanis; senibus quam juvenibus; felicibus quos voluptates

emoliantur, quam infelicibus quos persecutiones et injuria induravit.

303.

XVII.

Si hominem verè cognosceremus, si sciremus eum coeco sui ipsius amore captum esse, qui ipsum naturaliter iracundum, ferocem, inhumanum efficit; tum videremus, quod sapia ipsius mansuetudo non sit virtus. De ipso judicaremus sicut de Leone, quem atrox docilem et erga eum à quo regitur lanam videamus, tamen furiosum et crudalem credimus. Procul ut diceramus hominem hunc esse mitem et pacatum, sufficeret nobis asperare, eum esse cicuratum et mitigatum.

304.

* Serm. 23. ad
popul.

XVIII.

Quid tot legibus opus, inquit S. Chrysostomus? tua agendi ratio regula tua est. Vis beneficia recipere? tu ipse beneficia rependito; vis alterius iram cohibere? iratus tuos prius comprime; vis tibi aliorum commiserationem conciliare? tu fratrum tuorum miserere. Dilige si Diligi vis; cade si tibi cadi cupis: tibi malus legislator et Judex esto. Fratri tuo abrynthium et falx, quod ipse odisti, ne prepara. Murrurares, si quis de te malè loqueretur, ne ergo de quoquam malè praedices. Solus tibi displicet, ergo cum candore agito. In aliis praecipites iracundia caesus damnos, cave ne tuos excuses.

305.

XIX

Proprium corripere et trahi pro Dei honore. Si domesticum, amicum, vicinum in furto, in libidinibus deprehendis; si te presente mendacium aut blasphemiam profert; si videt eum animam suam in theatro prostitutum, ad versus hunc peccatorem exaudare, castiga et corripere eum: bonum hoc opus cadet ad honorem Dei. At si amicus te offendit, si domesticus ab officio recessit, ignosce illi, et propter amorem Dei ignosces. At tamen spe contrarium agimus. Ad culpas, quae nos respiciunt sumus inexorabiles; et ubi de injuriis in herum nostris, jactis, vel anima alicujus jactura agitur, tum nullus nobis sensus, nulla ira. Sunt verba S. Chrysostomi loc. cit.

306.

XX.

Datur ira ambitiosa et arrogans, ira annula et invisa, ira inconsulta et falso zelo animata. Prima nobis in Apostolorum agendi ratione exhibetur, qui S. Joan-

nis et Jacobi matris succurrerunt, quod pro iis à Tri-
 lio Dei primas in illius regno sedes postulavit: Et Sa-
cam indignati sunt. Altera nobis in operariorum
 parabola figuratur, qui indignati, quod majorem
 mercedem non accepissent, quam ii, qui primùm sub
 vesperam ad Patrisfamilias vineam venerant, his
 cum alloquuntur: Summo mane venimus, pondus sicci
et arctus portavimus, et tamen pares illis nobis
afficiis Tertium exemplum in Jona reperimus, qui
à Deo Minivitis dicere jussus, intra quadraginta die-
rum spatium civitatem ipsorum fore subvertendam,
aniam vertensque nullam hujus comminationis exe-
cutioem sequi, ait ad ipsum: certe dele populos istos,
aut me interfice: at Deus, ut ei Zeli sui inconside-
rantiam demonstraret, hac ipsi respondit: Jonas
quid cogitas? putarne bene irascaris tu? Idem pro-
pheta videns hederam, cujus umbra ipsum à Solis ardo-
ribus tutum reddebat, penitus arefactam, huic arbo-
ri succurrat, nonnon hinc Deum allocutus est: Meli-
us est mihi mori quam vivere. Imò rem inauditam!
iram et indignationem suam adeò justam rebatur,
ut cum Deus ipsi dixisset, putarne bene irascaris tu su-
per hederam? ipsi huic reponerit: bene irascor ego.
 XXI.

* Jon. 4.

Christianus tribus magnis obstringitur muneri-
 bus, Christum imitandi, proximum suum diligendi,
 et se ipsum abnegandi. At ira nullum horum mu-
 narum implet: è contrà directè opposita est exemplo
 Christi, fraternæ charitati, et Evangelicæ abnegatio-
 ni.

Ne causam irascendi habeas, obliviscere injurias
 tibi dictas. Si aliquam offendisti, cujus indignationem
 metuis, tunc illum roga ut injuriam oblivisci velit pro-
 tè scians, quòd, quamdiu illius recordatus fuerit, etiam
 inimicitia fermentum in suo corde conservaturus
 sit. Id tam probè nosti, ut quando Deum adis, quò
 ab ipsius misericordia peccatorum tuorum veniam im-
 petras, cum roges, ut ea intuari velit tanquam anti-
 qua peccata, tanquam peccata, quorum memo-

riam temporis longitudo ei abstulerit, quamvis sint
semper presentia: Ne memineris Domine iniquitatum
nostrarum antiquarum.

At verò quod tu à Deo postulas, id respectu fra-
trum tuorum ago, cum ipse affaverat, quod tacura
acturus sit, sicut tu cum aliis ageris. Obliviscere ea, quae
adversum te agerunt, ut mansuefias; necnon Joseph
imitare, qui, quamvis merito de fratrum suorum inhu-
manitate, et iniqua unius perfidarum agendi ratione
conqueri potuisset, de utroque tamen omnino siliuit,
non solum ac si nunquam illum offenderent. Quis ali-
us praeter ipsum dixisset, hi fratres mei sunt, qui me in
cisternam projecerunt, atque Ismaëlitibus mercatori-
bus vendiderunt. Quis alius praeter ipsum vinculo-
rum suorum infortunium in impudicitiam et injus-
tam Dominae suae vindictam rejecisset: at ipse sapi-
entior et moderatior has omnes inhumanitates obli-
visci voluit, veritus, ne earum idam refrigerando sibi
amplius imperare non posset. Sufficit ipsi dicere: fur-
to sublatus sum de terra Hebraeorum, et hic innocens
in lacum miser sum.

Genos. 40

XXII.

308.

Ira erumpit modo in liberos, modo in domesticos,
qui ad adventum patris vel heri sui contremisunt: Imò
saepè harum repulsarum et inelamentiarum asidui-
tate his ira impetibus asuescunt, nec ullis corruptio-
nibus amplius commoventur. Mulier terribiliter
patitur tetriam mariti sui in iram praecipitis indole, qui
indiscriminatim in obvia quaeque manus injicit, in eos
etiam, quos Deus propria carne sua pascit, fortè etiam
diebus illis, quibus ad sacram Synaxim accesserunt:
illis aliis Dominiis longè absimilis, qui non ferunt, ut
diebus illis domestici ipsis ad mensam ministrant.
Bestiam an hominem dicas? Si Societas et humanitas
inter boves haberi posset, haec citius mitigarentur,
quam certi quidam homines furibundi et intractabiles.

XXIII.

309.

Ira, quae acceptarum injuriarum memoriam refri-
cat, est ulciscendi cupiditas, prona belis commotis, vio-
lenta ac praecipis cordis inflammatis, motus amaritu-
dine plenus, subitus impetus, qui omnes animae po-

tentias perturbat, eamque omnino deformem efficit. Ira haec est mater et custos peccatorum, justitiam odium, virtutum hostis, vanae mentem corrodens, eamque impediens, ne orationi vacet, atque ex ea fructum aliquam referat. Est omnis amicitia abiectionis, dolor qui quamvis acer sit atque vehemens, tamen ob adulterinam suavitatem, qua in exultatione passionis invenitur, iribitur; denique est velut peccatum continuum, velut iniquitas semper vigilans, et malitia quae singulis horis renovatur. Haec juxta S. Joannem Climacum ira ideo et effigis.

XXIV.

*Idem S. Pater iram in corde hominis comparat abscissum, qui partem quam afficit corrumpit; atque sanissimi curculum duntaxat relinquit; suspicionibus delationibus, et iniquis officiis in corde sanissimum affirmatur: at ubi erumpit at disrumpitur, tum est velut sentina per quam peccatum defluit, et cujus cursus difficilis detorquetur. Maledictus furor eorum quia pertinax, et indignatio eorum quia dura. Non tam est impetus vania dignus, quam furor saelestus; non tam subitus impetus, qui pertransit, quam obstinatus animi dolor; non tam offensio, quae rationem praevincit, quam dura et crudelis indignatio, quae ad extrema quaeque abripitur.

XXV.

*Mansuetudo Christiana est admiranda virtus; ipsa est, quae iram temperat, quae linguam frenat, quae mentem gubernat, pacem custodit, disciplinam regit, libidinis impetum frangit, tumoris violentiam comprimit, coëreat potentiam divitum, inopiam pauperum fovet. Tuetur in virginibus beatam integritatem, in viduis laboriosam castitatem, in conjunctis individuum charitatem. Facit humiles in prosperis, in adversis fortes, contra injurias et contumelias mites. Docet delinquentibus cito ignoscere, tentationes expugnat, persecutiones tolerat, martyria consummat. Ipsa est, quae fidei nostra fundamenta firmiter munit; ipsa est, quae incrementa spei sublimiter provehit, ipsa nos vestigia Christi promere docet, atque fideles Dei filios efficit.

* Grad. 8. at 9.
* ibid.

310.

* S. Cyprian.
De bono patientia.

ulavit, quomodo
S. Dominus iniquitatem
las, id respicit
severat, quod
aris. Plurimum
uafias; nam
i fratrum in
ifar agendi rati
amen omnia
fandissent
res mei sunt, qu
familiaris me
propter in
publicitate
scissat: atque
in humanitate
deam respiciat
Sufficit in
rum, et hic in
modo in domo
i contrarietate
mantiam qu
t, nec ullis
Mulier terrib
precipitis in
ne manus in
hae pascit, fact
axim acie p
is, qui non f
osam minist
cietas et hum
ctias mitiga
ibundi et in
amem memora
ra bilis comm
nalis, motu
i omnes anim

311. * *Ad levem tactum, imò ad suspicionem tactus con-*
lesunt, qui ulcus habent: Sic etiam iracundi, ita ut vel
interrogatis aliqua etiam, vel salutandi modus eos ad litam
vocat, denique nunquam sine querela agi tanguntur.
 * *Judicandum non est, iram ad magnitudinem animi*
aliquid conferre: non enim illa magnitudo, sed tumor est,
nec corporibus copia vitiosi humoris intensus morbus incre-
mentum est, sed pestilens abundantia. Omnes quos vero
ira animos supra cogitationes humanas extollit, altum
quidam et sublimè aspirare se credunt; ceterum nihil
solidi habent, et in ruinam pronasunt, quae sine funda-
mentis iraverunt. Non habet ira, ubi insistat; non ex fi-
mo et mansuro nascitur, sed ventosa et inanis est. Tan-
tumque abest à magnitudine animi quantum à for-
titudine audacia, et à fiducia insolentia, ab auctori-
tate tristitia, à securitate crudelitas. Multum, inquam,
interest inter sublimem animum et superbum; iracun-
dia nihil amplum decorumque molitur.

Supplementum.

312. Apud S. Basilium legitur prolixissima homilia de
 ira, cujus symptomata molestas sequelas, cocitatem,
 praecipitationem annotat, eam comparans modo torren-
 ti, qui obvia quaeque loca devastat, modo feroci bel-
 lua, quae ubi vulnerata fuit, horrendum clamat, se ipsam
 cruciat, et quaeque obvia mordet. Quemadmodum torren-
 tas ad loca curva decurrentes lacum obvia quaeque trahunt,
 sic et iratorum impetus violenti et instabiles omnia si-
 militer obrunt. Non eis Senectus venerabilis, non vita
 virtus, non generis propinquitas, non accepta jam gratia
 omni fera venenata impudentius ruunt, circum
 praecordia sanguis fervet, quasi vi ignis ebulliat et exes-
 tust. p.
313. S. Chrysostomus homilia 3. in c. i. Epist. S. Joannis, et
 hom. 44. et 31. in Actus Apostolorum varia affert remedia
 ad cohibendam hanc passionem. Si quis nobis insultaverit,
 humiliemur; si quis exasperatur, mitigemus. Inven-
 tus eam divina Scriptura carminibus p.
 Etiam videri possunt ea, quae S. Hieronymus contra
 Ruffinum tom. 2. lib. 11. in c. 4. Michaeae, et lib. 2. in c. 12. 18.
 et 19. Proverborum, loquitur.

S. Ambrosius lib. i. Officiorum c. 3. et 21. haec de ^{ira} lo-
quitur.

Præclara sunt ea, quæ S. Gregorius Papa lib. 5.
moralium haec de re dicit. Quoties turbulentos mo- 314.
tus animi sub mansuetudinis virtute restringimus,
ad similitudinem rebre Conditoris conamur. Nam cum
tranquillitatem mentis ira diverberat, dilaniatam
quodammodo scissamque perturbat..... Quanta ergo sit
iraucundia culpa pensemus, per quam dum mansuetu-
do amittitur, superna imaginis similitudo vitatur.....
Hæcunque ira per silentium clausa intra mentem
vehementius aestuat, et clamoras tacitas voces format,
verba sibi quibus exasperetur objicit, et quasi in causa
examine posita iuribus exasperata respondet, quod Salo-
mon breviter insinuat, dicens: Crastolatio impiorum fu-
ror.

Nonnullos ira citius accendit, facilius deserit. Non-
nullos verò tardè commovet, sed diutius tenet. Alii citi-
us quidem flammam faciunt accensis calamis, sed pro-
tinus in favilla frigesunt; alii autem lignis gravioribus
durioribusque non disparem accensionem tardè suscipi-
unt, sed semel accensi difficilius extinguuntur, et quia
se tardius in asperitatem conitant, furoris sui diutius ignem
servant. Alii autem, quod est nequius, et citius iracundia
flammas accipiunt, et tardius deponunt.

Postmodum duo gravia præscribit remedia: quorum
primum est: Ut mens sollicita omnes sibi quas pati po-
test contumelias proponat, quatenus Redemptoris sui pro-
bra cogitans, ad adversa se preparat.... Secundum: Ut
cum alienos excipimus aspiciamus, nostra, quibus in alios ex-
cessimus, delicta cogitemus.

Quod Lobatium legitur Tractatus de ira, cujus natu-
ram, motus, et effectus explicat, ut sunt mentis turba-
tis, ad promptam vindictam excitatis. Atque hanc in-
ram adducit quidquid memorabilius et excellentius
Patres et Authores etiam profani eloqui sunt. Eadem
ferè loca et argumenta invenimus apud Labata, Lopez,
Traber et Mansi.

Quæ P. Senaut in suo de usu passionum libro circa iram
dixit præclara sunt et solida. Patres Seignari, Oliva, Bel-
luntani, Albrigi, Narni, Valasquez in Epistola S. Pauli

ad Philippenses, Deus de Christo figurato et multi alii
 amplius circa hoc argumentum sermones suppeditare possunt.

315.

Cardinalis Bona libro de viis quae ducunt ad caelum
 c. 7. praecleara de ira loquitur. Furibundi effigiam adum-
 brat, scandala, quorum causa est, ipsius tamentatem,
 insolentiam p. exponit. Aspice nobilissimarum civita-
 tum fundamenta, has ira deiecit. Aspice solitudines sine
 habitatore desertas, has ira exhausit. Aspice incendia domos
 coneremantia, violatos fontes venenis, extinctas familias,
 haec salsura ira patravit. Nihil eloquentius simulque in
 praxi utilius profari potest, ac ea, quae ad exhibendum
 iracundiae ignem subjungit. Sex vel septem remedia hoc
 loco proponit.

Multi Concionatores, quorum opera typis vulgata
 sunt, eadem sunt elocuti, quamvis dispari successu.

Judicium Temerarium.

Falsa suspicio; inquieta alienorum
 defectuum disquisitio; cogitationes
 famae proximi injuriosae p.

Sermo Primus.

Cum venerit Paracletus, arguet mundum de
 peccato, de justitia, et de judicio. Joann. 16.

316.

En, Christiani, functiones multum diversa
 et secundum nostrum concipiendi modum speciebus
 insociabiles. Animae animum adire in sua calamita-
 te, simulque ipsi ob oculos ponere, quod illam sibi ac-
 cerserit, ipsam verbis teneris, quae dolorem suum leniant,
 compellere, et in asperas reprehensiones erumpere,
 quae dolorem suum renovent; ipsam consolari et re-
 prehendere, nihil secundum nos ita oppositum; ni-
 hil tamen magis ordinariam in agenda ratione Dei
 respectu hominis, quem sua misericordia animat,
 et justitia sua in ordine retinet.

Adam ubi es? haec suavis est misericordia vox.
Anare comedisti de fructu, cujus usum tibi prohibue-
 ram? haec aspera justitiae vox est. Dominus dimi-
 sit tibi peccatum tuum; haec Nathan Davidem
 consolatur: blasphemasti sanctum nomen ipsius,

gladius illius de domo tua non recedet. haec est tristis propheta, quam ipse annunciat. Spiritus Dei est Spiritus consolator, cum venerit Paracletus; Spiritus Dei est Spiritus censor, arguit mundum de peccato. Tanquam bonus diligit peccatores; tanquam justus odit ipsorum peccatum; tanquam bonus et tanquam justus; nam haec duo attributa sunt indivisibilia; oleum et vinum infundit plagis miseri illius, qui in via Jericho vulneratus et despoliatus fuerat.

Sic, Christiani, Divinus Spiritus nos consolari suscipit non dissimulando fatalem perditionis nostrae causam, sed nobis palam faciendo, eam a peccato nostro provenire, arguit mundum de peccato, non approbando justitiam nostram, sed larvam, quae ipsi aliam speciem tribuit, detrahendo, de justitia; non applaudendo iniquis nostris Decisionibus, sed nobis ostendendo temerariorum iudiciorum nostrorum malignitatem, de iudicio; iudicia nimis communia et simul nimis flagitiosa, iudicia, quae dum nos coram Deo Summo nos constituunt, coram hominibus nullius momenti esse videntur.

Mala de proximo iudicare, vocatur ingenium, provisio, penetratio, astutia respectu Summi illius malignitatis, quam contraximus: Mala de proximo suo iudicare, vocatur temeritas, inconsiderantia, Stultitia, coecitas, invidia, praesumptio respectu tutissimarum Evangelii Decisionum: Unde concludo, iudicium temerarium esse Deo et hominibus injuriosum; Deo, cujus auctoritatem sibi usurpat, hominibus, quorum famam laedit.

Judicii temerarii notionem, quam nobis SS. Patres et Theologi exhibent, sola fere sufficit, ut illius enormitatem respectu Dei cognoscatis. Est iudicium, et non simplex cogitatio; in quo anima nimis seculosa falli potest. Est iudicium, et non suspitio; quamvis ultro concedam suspensionem interdum posse esse peccatum. Est iudicium sine ratione factum; nam ubi sunt sufficientes rationes, tum non est iudicium temerarium, quamvis falsum esse possit. Est ergo iudicium sine causa, sine ratione in damnum et praedjudi-

317.

Divisio

Pars I^{ma}
318.

quarto et multo
ones supplicat
qua ducunt ad
libendi effugium
; ipsius temeritate
obditi puerum
Aspic solitudo
t. Aspic inveni
tus, setiata per
quentius lincula
ca, qua in schola
el septem mensu
opera typis adp
dignari sumptu
erarium.
ta alienom
io; cogitatio
riosa p.
quod mundum
iudicio. Joanni
multum dicit
in modum facit
dare in sua
ere, quod idem
a dolorem hunc
ehensionem
pram consolan
os ita opposit
agenda rati
serionham
et.
it miserabile
as usum tibi
est. Domini
e. Nathani
retum non

ciam alterius latam: et in hoc dico, quod sit Deo inju-
riosum, ipsiusque jura sibi usurpat.

319.

S. Thomas hic apte notat, quod Deus hominibus
non prohibeat judicare alios homines, ipse, qui eos in-
terdum Ministros suos constituit, ipsis auctoritatem
suam tribuit, et qui ipsorum judicium proprium su-
um judicium nuncupat, judicium Dei est: sed hoc
duntaxat ipsis prohibet, ne ribalicet super quibusdam
externis, quae habere possunt, signis, super ~~indivisi~~ am-
biguis et suspectis judicent; et denique in occasio-
bus, ubi nec auctoritatem, nec cognitionem nec in-
tegritatem necessariam ad pronuntiandum super alie-
nis actionibus habent; nam in his tribus rebus inju-
riam Deo faciunt, atque judiciorum horum tameri-
tas consistit.

Ad solum Deum in proprietatem spectat auctori-
tas nos judicandi, quia ipse solus est Creator, Supremus
Dominus, et Magister noster, ipse solus potest a no-
bis rationem exigere non modo actionum, sed etiam
desideriorum et secretissimarum cogitationum nos-
trarum: ita ut ille jus ipsius sibi usurpat, et auctori-
tatis ipsius partem sibi arroget, qui eos judicare pra-
sumit, qui ab hoc supremo tribunali voce pendunt.

Maligni Critici, immites fratrum vestrorum cen-
sors, edicite mihi, quis vobis hanc eos judicandi potes-
tatem tribuit? an Deus? Sed id vobis innumeris pena-
tibus prohibet. An Jesus Christus ipsius fi-
lius? Sed ipse vos monet ne secundum faciem judicatis.
An S. Paulus aut alius Apostolus? Sed a vobis quaerit,
ex quoniam titulo vos super alios erigere audeatis? Qui
nam estis, ut vobis effrenatam hanc licentiam tribua-
tis fratrum vestrorum damnandi atque servum alie-
num ad vestrum tribunal ducendi? Tu quis es, qui alie-
num servum judicas? Sive cadat, sive stat firmus, sive
se in officio contineat, sive ab eo discedat, habet Do-
minum suum, qui est universorum hominum Supre-
mus Judex, Domino suo stat aut cadit; ipsius est et
potestatum, quas sua auctoritate munivit, super bo-
no et malo, quod facit, pronuntiare, quantum ad vos
nullam in ipsum jurisdictionem habetis.

Et verò si sola Scythiani conditio nobis tollit iudi- 320.
candi libertatem, ac nobis prohibitum est pronuncia-
re super actionibus eorum, quorum Domini non sumus:
quò irat, concludit hic S. Chrysostomus, quò irat Apostoli
Zelus, si de odiosa et scandalosa usurpatione damnanda
ageretur, quã de iis, quos Divina Providentia verticibus
nostris imposuit, iudicarem.

Eorumque tamen innumerorum Christianorum teme-
ritas protenditur. In vanum Deus ipsis prohibet illos cen-
surã notare, quos propriis nomine suo inhonestat et qui-
bus dicit, Dũ estis, Ego dixi Dũ estis. In vanum præcipit,
ut in ipsorum personis Sacram unctionem illam, qua illos
veneratione dignos efficere debet, agnoscant et vereantur: vi-
detur, quòd, quamprimum quis aliquis authoritatis gra-
dum in alios obtinet, toti iudiciorum ipsorum maligni-
tati sit expositus. Quò magis eminet, eò magis observari,
examinari, condemnari se videt. Modò nimis austerus est,
modò nimis remissus, modò nimis præoccupatus et obstina-
tus, modò nimis facilis et flexibilis. Si aliorum consilia se-
quitur, censetur ineptus ad scriptum regendum. Si propriis
suis sensis se permittit, nimis vanus est et propriã suã peri-
tiã obrutus. Si val minimum vestigio fallit, sine miseri-
cordia condemnatur. Quamprimum Arca Domini vel mo-
dicè declinare videtur, temerarii Oza, dicamus melius,
censores longè magis temerarii quàm Oza admovent non ma-
nus suas sed sacrilega ora sua, ut eam arigant, vel ipsius lap-
sum maligniori quàm inconsultã miseratione deplorent.

Cum hæc slogoquor, non intendo Principibus et Optima-
tibus adulari, aut cum veritatis dispendio ipsis placere.
Scio eos, sicut alios, homines esse, adeoque quod possint
præoccupari, decipi, graviter delinquere, quòd erga eos
nimis indulgentes, et adversus innocentes nimis obstina-
ti esse possint; sed etiam Scio, nostrum non esse de
ipsis iudicare, et quòd si Deus jus istud in vulgares ho-
mines sibi reservavit, à fortiori ratione in eos, qui
primas dignitates occupant.

Huic authoritatis usurpationi, quæ est primus carac- 322.
ter iudiciorum temerariorum, iungo secundum, qui est
defectus cognitionis. Quale est, ut ita dicam, sanctuarium

illud, quod sibi Deus reservavit, et cuius ingressum cuilibet alteri prohibuit? Est cor hominis, cor, cuius solum iudicium esse sibi indignum non arbitratus est Dominus; cor, quod omni alii est occultum praeterquam illi, qui illud fecit; cor, quod quamvis nihil sibi conscius sit, tamen per hoc se justificatum non arbitratur, cum res ipsi intercedat eum iudice, qui lucernam in manu tenens obscurissima quaeque Hierosolyma loca observat et scrutatur; cor hominis, quod acies oculi testis irreprensibilis eorum quae occultissima sunt, expositum acerrime ipsius perspicacitati se subducere non potest. Cor hominis tamen, pro cuius manifestatione iudex iste adeo sapiens et perspicax insolitis precautionibus usus est.

Descendam et
vidabo utrum
clamorem qui
venit ad me,
opera comple-
verint: an
non est ita.
Genes. 18.

323.

Sit locum, in quo Adam se occultavit, tamen ab ipso quaerit, ubi sit, Adam ubi es? Clamor urbium illarum, quarum nomen infamia caractere gestat, usque ad ipsum pervenit, execrandi ipsarum habitatores brutorum facinororum excessibus natura ipsi horrorem inuentibus crimina sua multiplicaverat: et nihilominus suarum vindictarum effectum suspendit, ait se Descensurum et visurum.

Quid ^{significat} haec figuratae expressiones? an non vos docent, quod, si ille, qui omnia novit, in manifestatione peccatorum hominum ita agit et se gerit, ac si nihil sciret, vos qui nihil scitis, semper inexcusabiles sitis, cum apud vosmet ipsos contra famam fratrum vestrorum sacerdotis modo pronuntiatis?

Et quid? Deus agrè ferri videbitur ad iudicandum, dilaciones affectabit, fortiores probationes exposcet, ipse magnus ille iudex, qui omnia novit; et homo, qui se ipsum non noscit, qui mille experientis iudiciorum suorum falsitatem deprehendit, vultu firmo et voce sacerdotia proximum suum iudicat; ex quo fundamento, quaeso vos? Super speciebus ambiguis et externis, quae ferè semper fallunt, super relatione temerarii alicuius ad credendum levis et adhuc levioris ad dicendum id, quod vadit super testimonio quorundam inimicorum, qui non nisi rationes quarunt competitorum suos supplantandi, super bona fide quorundam pseudodevotarum, quae visiones suas et somnia tanquam veritates et oracula habent, super narratione alicuius religionis contumtoris, qui omne studium et ingenium suum in eo collocat, ut probi

viri fame detrahat, Super rumore publico, qui velut nive-
us globus, quò plus volvitur, eò magis augetur, Super prin-
cipis ferocis et amarae mentis, quae saepe optima quaeque
improbat, Super Simulato dolore hypocritae alicujus, qui pie-
tatis obtentu amulationis suae et doloris sensum obducit:
Ecce Super quibus communitè fundata sunt tot teme-
raria et injusta judicia.

Ad hos fallaces fulgores omnia videntur evidentia,
persuasoria, convincentia; et talis, qui se iniquè con-
demnatum vociferatur, primus injustitiam erga fratrem
suum committit, quam ipse nunquam ferre vellet. Quando
agitur de re quae nos ipsos tangit, tum testes et validas pro-
bationes postulamus: Sed in re proximi haec explanationes
et enodationes videntur inutiles, dummodò alii malum
de ipso loquantur, signum est, quòd verum dicant; dum-
modò arbitramur, quòd non bene se gesserit, id sufficit,
ut reus judicetur: nullum speciale circumstantiarum exa-
men, nulla discussio, nulla ad ipsum excusandum propensio,
condemnatur sine attentione, sine discretionem, sine miseri-
cordia.

Sed an haec judicia à simplici quadam ignorantia et
discussiois defectu semper proveniunt? An non saepe eti-
am à servata cordis corruptione ortum suum ducunt? an
non integritate aequè ac authoritate et cognitione desti-
tuuntur? Haec integritas est tertia conditio necessaria
ad bene judicandum, et ita oportet cor suum à fermento
malitiae mundare, ut in eo nihil hujus exevanda fermen-
tationis, quae totum residuum destrueret, remaneat.

Baritus quidam vitae spiritualis magister* Sapientiffi-
mè notat, eandem propemodum esse cordis ac corporis ratio-
nam. Biliosi, et qui corpus habent adversa valetudine
affectum, in bilem mutant id, quò se nutriunt. An alimen-
ta quae sumunt, mala sunt? Non; Sed quia malos humores
habent et corruptionem internam, quae quòd in ea bonum
est, destruit.

Bone, inquit modicum absinthii in vase melle pleno,
mellis saporam mutabit, illudque contra naturam suam
amarum efficiet. Idem de nobis judicandum est: invota-
rata passio periculosiores adhuc effectus in nobis producit.
De aliis judicemus ex statu, in quo sumus, et qualescunque

* Sanctus Doro-
thaeus For-
trena 16.

bonum in nostro proximo inveniat, illud in malum convertimus. Aranea id quo se nutrit, in venenum mutat, et apis in mal vertit Succum florum et plantarum in quas involat; sive hi flores et planta bonae, sive malae sint.

Si Sanctus Joannes vitam duram et austavam ducit, de ipso dicitur, quod sit obfesus à Daemon; et si Jesus Christus manducat et bibit quae ipsi apponuntur, vini potator habetur, et tanquam vir, qui delicatos Publicanorum et peccatorum, quorum optimus amicus est, cibos aucupat.

325. Samaritani et maligni Judicis convenita invicem. Si austeritas Joannis Baptistae vobis displicet, ne facatis iniqua iudicia contra suaviorem vitam, quam Jesus Christus ducit; et hujus hominis Dei, qui contra temperantiae leges nunquam peccavit, nec peccare potuit, vita vobis vituperabilis videtur, ne saltam Praecursoris sui vitam arguatis. Sed quid non audeat cor malignum et corruptum? Quidquid optimum est, id in venenum mutat.

Judas videns Magdalanam super Jesum Christum pretiosa unguenta affundentem, judicat eam male agere, atque inconsulta prodigalitate insimulat: sed ipsius avaritia vult compendium facere ex paucis, quam sibi tradi et non impendi ad emtionem, quam improbat, cupivisset. Saül, ut ut de ipso bene mereretur David, judicat, quod ipsi coronam rapere velit: Superbia ipsius et diffidentia offenduntur minimis gratitudinis testificationibus, quas simplices, foemina ei exhibent cantantes: Saül parauit mille, et David decem milia.

Pharisaei judicant Jesum Christum non esse fidelem legis observatorem, quia diebus Sabbathi miracula patrat, sed cor ipsorum ad proximi necessitates durum ferre non potest, ut ipse ei opituletur; cor, inquam, ipsorum Superbia tumidum et invidia tabidum ipsas actiones, quae magis laudem et gratitudinem merentur, in venenum convertit. Ab hoc exarando fermento

mundate corda vestra, et longè aliter judicabitis.

320.

Sed an non hæc diversa vitia adhuc vestra sunt?
 et an bonum aliquod à tam malo fonte egradi potest?
 Impunitatis ignis diu vos ussit, et arbitramini ab eo na-
 minam esse immunam. Vires injustis et iniquis bona
 corrogastis, et vobis persuadetis, proximum vestrum
 nihil non devovero, ut dixerat. Vitam solitariam
 et uniformem, quam ducebatis, fastidivistis; ut ut alii
 eandem vitam duere studeant, vos tamen illos in-
 tusmini voluit homines, qui publicum decipiunt,
 vel qui brevi violentum hoc vitæ genus deserant. Fraus,
 dissimulatio, ars se ipsum ementiendi sunt magna re-
 gula, quas consulitis, secundum vos ipsos proximum
 vestrum judicatis: omnesque in vestra specie versari pu-
 tatis; nihil in sæculo, nisi hypocrisis, simulatio et im-
 postura.

An modò cognoscitis, unde tot temeraria et iniqua
 judicia proveniant? Si æquè rectum cor gesseritis ac sanc-
 tus vir Job, tunc sicut ipse de vestris fratribus bene judi-
 caritis. Ipsius filii, qui laudabili consuetudine mu-
 tuo se inviserant atque per ordinem convivium celebra-
 bant, frequentibus hinc latitiis satis manifestabant,
 quanta esset ipsorum unio et concordia hodie tam rara
 inter fratres et sorores: Sed ansam aliquam præbe-
 bant credendi, quòd iis quædam indecentia et indeco-
 ra ab hujusmodi qualibet habdomada epulandi consue-
 tudine communitat inseparabilia intervenissent.

Job ex una parte faciebat, ad quod obligatum se cre-
 dabat, ne sibi et ipsis iram Dei auerteret. Minimis
 conviviorum diebus ipsos ad se se mundandos hortaba-
 tur, ut ad sacrificium se prepararent; at summo ma-
 ne surgens pro singulis holocausta offerebat. Sed ex alia
 parte non labebatur in illam cordis amaritudinem pa-
 rantium quorundam suspiciosorum, qui ex levissimis
 indiciis de propriis filiis suis malè judicant. Dicebat,
 non absolute, quasi se ipsa eos reos credidisset, sed forte,
 et in casibus qui accidere poterant, forte filii mei peccatum
 aliquod commiserunt, et Deum in cordibus suis
 suis offenderunt, et sic addit sacer textus, faciebat cunctis
 diebus vitæ suæ.

Vultisne scire rationem? Quia scilicet Job erat vir simplex et rectus corde; simplex non stolidam simplicitate illa, quae facile accipitur, sed honesta et sapienti simplicitate illa, quam divina prudentia comitatur, simplex, quia cor rectum gerebat, hancque cordis integritate omnia sincerè et cum simplicitate omnia intuebatur.

O quam diffido! dicamne? quamvis iudicia tamen a materia damnant! O quam diffido! quin tamen circa materiam adeo delicatam quidquam definitam! praeterita matrum illarum innocentia, quae de suis filiabus male iudicant, quamvis saepe ipsis sint meliores! O quam diffido virtuti iniquitarum et morosarum foeminarum illarum, quae tam atrociter aliarum virtutem consueverunt! O quam diffido patris illius agendi modo, qui nihil bene factum invenit, ad quod ipsamet semper male egerit! O quam diffido hominibus illis cogitantibus, occultis, foveibus atrâ bile affectis, quos omnia offendunt et impediunt! Ipsorum integritatis et simplicitatis cor diu suorum Sponsors habere cuperam, sed agere tales invenire. Jam paripere dabuerunt injuriam, quam Deo inferunt, modo demonstramus ipsis eam, quam proximo suo faciunt; et hoc erit secunda partis meae argumentum.

LAVS 2. da
328.

In quo! et hoc statim à me queri potest! In quo terrarium iudicium sit homini adeo injuriosum, et quarum potest esse enormis illa injustitia, quae committitur male de ipsius agendi ratione iudicando? Quod ei aurum et argentum suum rapiatur: quod homicidio et violentiâ vitâ privetur: quod iniquis et clandestinis artibus sua consilia dissipentur ac fortuna ipsius noceatur: quod detractione vel calumnia ipsius fama laedatur: haec sunt injustitia quae nos percellunt, ac quarum enormitatem novimus. Sed quod simplex aliquod iudicium, quod interdum longius non provehitur, et quod in mente haren illius, qui illud efformavit saepe tam citò dissipat; quod iudicium, in quo nec manus adhibentur ad proximum durè accipiendum vel illum opprimendum, nec lingua ad illum saevè diffamandum vel objuratibus prosciendum, sit flagitiosum: quid habet simile? An ergo redigi debemus ad quamdam stupiditatis speciem, quae nobis libertatem tollat ea cogitandi, quae veniunt

in mentem? An sub obtentu putato, fortè et chimerica
injustitia rationis usus nobis erit interdicens? Et
re ipsa quodnam malum hinc invenitur?

Quodnam malum? quaerita à S. Thoma, vobis res-
pondabit, quòd ubi iudicium temerarium pro objecto
gravem habet materiam, sit peccatum mortale et eter-
nis suppliciis dignum. Quodnam malum? quaerita à Sancto
Hieronymo, dicit vobis, quòd iudicium temerarium in pra-
ritates vos conjiciat, quae interdum sunt irreparabiles.

Quodnam malum? quaerita à S. Augustino, ipse addet,
quòd iudicium temerarium sit affectus coarctationis mentis
vestrae et depravationis cordis vestri. Quodnam malum
denique, et in quo iudicium temerarium est proximo
injuriosum? En illud juxta S. Ambrosium et S. Ephrem.
Possumus proximum nostrum considerare vel tanquam
hominem privatum, vel tanquam membrum Societatis
civilis: at verò respectu binorum horum statuum iudici-
um temerarium est ipsi injuriosum. Respectu primi,
quia in mente illius, qui iudicat, at sapia in mente alio-
rum ipsius famam destruit; respectu Secundi, quia duo
praecipua Societatis fundamenta impetit, subordinatio-
nem nempe et unionem.

Prima harum propositionum ex se ipso est satis avi-
dens; enimverò potestne quis malè de proximo suo judi-
care, quamvis etiam iudicium istud in cogitatione rema-
neret, quia fama ipsius nocet, illius meritum debilitat,
proclararum qualitatum ipsius splendoram obscurat, illi-
usque pretium velut imminuat, et cum ideâ, quam sibi
de ipso efformat, abjectum et vilem habeat?

At verò quaeris à vobis, quale jus habeatis privandi fratrem
vestrum bono, quod ad vos non pertinet, et quod per vos-
trum canalum auipere debet? Quando quis pecuniam vo-
bis in depositum concessidit, an non verum est, quòd
haec pecunia ad vos non pertineat, quamvis illius distribu-
tio vestris manibus fieri debeat? Fratris vestri fama est
depositum, quod vobis Dominus concessidit, ad illud jus
quoddam habet, quod ipsi recusare non debetis: et arbitra-
mini, quòd propter quaedam facinora, quae cum perpetrare
vidistis, et quae indifferentia esse possunt; arbitramini, in-
quam, quòd propter quaedam delationes, et rumores, ubi,

ut ut praecautio adhibeatur, difficile sit passioni. ~~ea~~ vestrae non satisfacere, atque in mente vestra ei famam, quam in ea habere debet, impune rapere valeatis.

330.

Sed an id vobis sufficit? Quantum malum non infert fratri vestro haec violata et denigrata fama et existimatio? O deplorandam humanam conditionis sortem! O funestum facilitatis et propensionis ad mala de aliis, iudicium affectum! vix mens praecipitata est, et statim cor inficit. Plurimumque odimus et diligimus prout iudicamus et cogitamus. Quando idea, quam de proximo nobis offerimus, ipsi favens est, sentimus nos ferri ad illum estimandum et amandum; at ubi iniqua minusque favens fuerit, tunc omnino aperta via est ad illum despiciendum et odium.

Mens et cor se mutuo inficiunt. Inde levis illa aut nulla attentio eorum, quae proximum absolvere possent, et è contra attenta illa minimarum circumstantiarum ad illum condemnandum idonearum disquisitio. Inde maligna industria illa ad exaggerandas minimas conjecturas, amotis illa argumentorum et rationum ad faciendam ipsius apologiam aptarum. Hinc propensio illa ad augenda minima objecta, ad disutiendos et exaggerandos defectus, quos nunquam advertissemus, si, prout oportet, simplex oculus et cor rectum nobis esset.

Mens cor inficit, cor mentem depravat et corrumpit. A cogitationibus unius facile ad motus alterius transimus; et invisibili, quamvis verissimam nostram reactione malignitas istius perdit et exoccat alterum. Ulterius adhuc progredimur. Ex innata nobis protervitate tameraria de his loquimur, quae sine ratione iudicavimus, ea velut sub rosa aliis revelamus, quae tamen, ut ut praecautione uti affectamus, brevi secreta esse desinunt. Quod in aure diximus, publicum fieri incipit; de eo in familia, in vicinia, in congressibus, et Societatibus colloquimur. Inde probi gemunt, impii triumphant, pseudoamici mirantur, veri inimici laetantur: interim proximus noster diffamatur, in idum digitus intanditur, censura notatur, observatur, persecutionem patitur. Eus quantum ignis, quam magnam sylvam incendit? Quales vastationes non infert ignis exigua scintilla accensus?

Initio ferè nihil erat, simplex cogitatio, Suspicio, imaginatio, oceanus, quaedam rationes dubitandi, levitia indicia, proutus carpandi; non alio opus est. Hic est lapis ille qui sine visibili manuum ministerio de monte obscurus percutit in pedibus et in frustra comminuit. Statuam auro et argento Splendentem.

Hæc existimatis et fama tam chara, tot rationibus et modis conservata, tanta cura educata, repente destruitur, vix illum illius apparat vestigium: argentum, aurum, æs, ferrum, argilla omnia sunt confusa. Quis hoc malum fecit? Lapis excisus sine manibus; temerarium iudicium illud in initio in mente privati alicuius abditum, qui non potuit, dicamus melius, qui noluit illud tenere occultum. Hæc mulier cum tanta inconsiderantia se expliuit, quantum cogitandi temeritatem habuit; invenit aures nimis atlantas, mentes nimis præparatas ad illi credendum, linguas nimis sedulas ad divulgandum quod auditum fuit: actum est, est malum divulgatum, de quo nemo amplius dubitat, illius fama ad omnes pervenit, ipsaque illius, quæ fortè cederetur, apologia minus conferret ad minuendum malum, quam ad augendum.

Et in hoc deo iudicium temerarium esse injuriosum proximo, cum velut privatus homo sumitur; sed non minus perniciosum et funestum est eidem homini, cum consideratur tanquam Societatis civilis membrum. Duo hanc Societatem tuantur, Subordinatio scilicet et unio. Per hanc Subordinationem intelligo relationem illam authoritatis et subjectionis, quæ reperitur inter illos, qui sunt præpositi ut gubernent, et illos, qui gubernantur et reguntur. Per hanc unionem intelligo amicitiam illam, fiduciam illam, mutuam consensionem illam, quæ inter ejusdem corporis membra et ejusdem totius partes esse debet.

At vero iudicium temerarium plerumque hanc Subordinationem et unionem destruit. Si inferiores Superioribus suis debitam observantiam non exhibent, Si Domestici heros suos contemnunt, Si privati adversus personas publicas se commovent, Sæpe hujus causa tribui debet incommode ac minus faventi idem, quam

Sibi affirmarent illorum, erga quos Submissionem et ob-
servantiam habere deberent. Si inter vicinos sunt dissidia,
Si Zelotypia disjungit corda maritorum et uxorum, si
fratres et Sorores in occulto odio vel apertis inimicitis
vivunt, horum prima origo est iudicium temerarium:
filii Jacob somno aliquo consternuntur, temerarie de
consiliis Josephi iudicant, et procul ut pacem cum illo ha-
beant, cum perdere consilium insunt. Sic sanctissima
iura violantur, sic contra legem peccat, qui illam ju-
dicat. Qui detrahit fratri, aut qui iudicat fratrem su-
um, detrahit legi, et iudicat legem: an satis perpensi-
tis omnem horum verborum vim?

* Jacobi 4.

* Lotionem
haec verba
Jacobi.
332.

* S. Thomas in illis tria advertit, quibus omnino clara
sunt. 1. num. Quod S. Jacobus in eadem linea iudicium
temerarium et detractionem collocat. Malè de fratre
suo iudicare est illius famam apud se ipsum detrahere; et
sic famam vel nomini illius detrahere non est illum,
proet oporteret, iudicare. 2. dum quod ignominia, quae
fratri infertur sive per obsecrationes sive per ini-
qua iudicia in Legislatorem ipsum redundent; eaque
Creator et creatura inhonestantur, homo cui detra-
hitur, et Deus, quem haec detrahitio iritat. 3. tum,
quod, qui malè proximum suum iudicat, injuriam legi
faciat, detrahit legi; huic legi aufert aliquid,
quod ad ipsam pertinet; ipsam contemnit et violat.
Deberetis huic legi esse subiecti, et supra ipsam vos
attolitis; ad ipsius tribunal vos citare deberetis, ut ab ip-
sa iudicaremini, et in vobis ipsis tribunal arigitis ut
ipsammet iudicatis: non est factor legis sed. Judax.

Ad haec animum attendite temerarii et inconsulti
iudices, qui id nullo conscientiae stimulo ducitis. Ad
haec attendite vos, qui sine auctoritate, sine cogni-
tione, sine integritate ad vestrum tribunal tot homi-
nes, qui ab illo nunquam penderunt, citatis; vos
qui ad minimam honoris umbram nimium delicati
et vehementes tam indignè proximi vestri famam
minuitis; vos qui cum tanta asperitate de injuriis
suspicionibus, quae vos ipsos tangunt, conquerimini, et
veluti lorum et libertatem vaniā dignam habetis illas,
quae proximum vestrum apud vos et alias ignominia

afficiunt. Claudite aures vestras iniquis rumoribus illis, qui
adversus ipsum sparguntur, nec funesta libeat credere,
quod Sira non juvat, inquit S. Prosper*. Sacrata cordium
Deo relinquta, et procul ut cum malignitate alie-
nos defectus examinatis, vestros illi exponite, et Sa-
is ab eo humiliter veniam postulate.

* in epigr.

Judicium Temerarium

Falsa Suspiciones; iniqua alienorum
defectuum Disquisitio, injuriosa fama
proximi cogitatio, &c.

Sermo Secundus.

333.

Nolite judicare secundum faciem, sed rectum judi-
cium judicate. Joan. 7.

Non solum Magistratibus à Deo constitutis ut
aequam et celerem justitiam administrent, loquitur
Jesus Christus, quando ipsos monet, ne secundum ambi-
guas et fallaces species judicent; sed universim omni-
bus Christianis, ad occurrendum innumeris confusio-
bus, quae oriuntur à tanto malo quale est temeraria
proximum suum judicare, illum iniquè ad tribunal,
à quo non pendat, citare, et inauditum praepropere con-
demnare.

Si hoc Sribarum et Pharisaeorum peccatum fuit,
tunc dici potest illud adhuc hodie magnum esse se-
pulchrum in quem allidit innumerosorum hominum fama et
existimatio. Superbia, invidia, affectatis eruditionis
et peritiae sibi quamdam tribunalis speciem erigunt, ad illud
ad citantur devotus et impius, avarus et prodigus, iju-
rator et ebrius, castus et impudicus, loquax et taci-
turnus, Magistratus et populi vulgus, Sacerdos et
laicus. Probationes necesse, rationes necesse, varisi-
militudines necesse, de omnibus loquuntur, omnia
corpunt praecleari hi judices, et quia communiter illo-
rum mens depravata est et cor corruptum, virtutem
et vitium confundunt bonam et malam voluntatem;
unde evenit, quod cum conclusio semper debiliorem
partem sequatur, lapsi non nisi temeraria judicia fa-
rant.

Contra tam universale malum quo plerique sine
scrupulo se involunt, quid non dixit Jesus Christus?

quantis precautionibus nos uti voluit, monando, ne secundum species externas judicemus, sed cum tanta aequitate et prudentia nos geramus, ut judicia nostra regulis charitatis et justitiae consentanea deprehendantur. Nolite judicare secundum faciem p.

Ut haec verba secundum totam suam amplitudinem sumam, per vos mihi liceat, Auditoros, ut ea et ad illos dirigam, qui de proximo temerarie judicant, et ad eos, qui ab ipsis temerarie judicantur; idque à fortiori ratione facis, quod saepe tam illi quam isti in gravia peccata labantur. Malignitas et praecipitatio, in peccatum illius qui temerarie judicat; infirmitas et ira impetum, in quod reum facit illum de quo temerarie judicatum fuit. Hinc duo attaxo gravia monita, quibus totum hujus sermonis argumentum continetur.

Divisio

334.

Ne secundum externas species judicatis, sed aequum facta iudicium; hoc est, quod primis habes dicendum. Ne curetis, quid alii de vobis sentiant et judicent; hoc est quod posterioribus intimandum habes. Aggrediamur ergo priorum praecipitationem et malignitatem cohibere: conemur etiam infirmitati et ira impetibus posteriorum utilia offerre remedia.

Deus i. ma

335.

Tria sunt, quae Deus sibi reservavit neminique communicat; primum, est gloria; secundum, vindicta; tertium, iudicium. Gloria ad Deum in proprietatem pertinet, atque de nulli eam daturum, gloriam meam alteri non dabo. Vindicta non minus ad eum pertinet, michi vindicta; et quia cum summa aequitate et plena libertate sumit vindictam, id semper cum ratione agit. Denique tertium quod sibi reservavit, est iudicium: qui autem judicat Dominus est.

Si Magistratus constituuntur ad pronuntiandum super contentionebus populoorum, et si principes auctoritate muniuntur, emanatio est ab auctoritate Dei. Imò non judicant, nisi diversis, qui occurrunt, casibus legem accommodando, et non tam ipsi judicant, quam lex, quam adhibent ad fulciendam iudiciorum suorum aequitatem.

336.

Tantum abest ut talia sint ea quae temeraria vocantur. Quicquid sanctus et integrius in lege est impugnant;

observantiam suprema Dei auctoritatis, debitam, cuius jura si-
bi usurpant; bonam proximi opinionem, quam charitas
habet in proteris, et cuius regulas et agendi rationem subver-
tunt. Servus alienus, qui ad Deum Dominum suum per-
tinet, in iis judicatur, quin in ipsum ulla habeatur jurisdic-
tio; vir, cuius gratia charitas operit multitudinem peccato-
rum, ibi sine ulla misericordia condemnatur.

Inconsulta et audax libertas, iudicandi servum alienum,
cujus cor solus Dominus illius novit! Inconsulta et audax
libertas, iudicandi super externis speciebus, ubi ut ut inno-
cens sit, inauditus causâ cadit!

Deus ita cordis humani oculus est, ut solus iudex
illius esse velit. Equidem Ecclesia sua Spiritum suum tri-
buit, ut super questionibus fidem spectantibus summo
jure pronunciet; ipsi aequidem dat corpus et sanguinem
suum, quibus filii huius participant; ipsi aequidem potesta-
tem concedit de rebus externis et sensibilibus, iudican-
di: sed ut ut illuminata sit haec Ecclesia, de imo cordis
non iudicat, ajunt Sacerdotes Canonici. Et tu inconsiderate
iudex, id faciendi temeritatem habebis?

Dua diversa noctes, ut propriis S. Augustini verbis
utar, multa quae cognoscere valemus, et tamen non
cognoscimus, nobis occultant: scilicet nox ignorantiae
et dubii, et nox, quam Sacerdotes moralem noctem vocant.
Nox ignorantiae et dubii infinitas res nobis occultat
in ordine naturae; nox Sacerdotes moralis cor humanum,
non obstante nostro illud cognoscendi proventus, nobis oc-
cultat.

Jam à longo tempore curiosi veram reciproci maris
causam indagant; sed dici potest, quod qui se
in hac materia paritissimos arbitrantur, saepe eam mi-
nus intelligunt; in eo digni excusatione, quod in rebus
quae religionem non spectant, unquam liberum sit sen-
tire et vadere quod vult; omne malum, quod inde
evenire potest, in hoc consistit, quod tales rectè nec
sentiant nec credant. Si solem fixeritis, propterea
cum non sistatis; si terra motum dederitis, propterea
tamen non desinat esse immobilis. Decidite, dubita-
te, approbate, improbate, neminem spectant vestra
iudicia.

Non sic se habent iudicia illa, quae super corde hu-
mano, cuius Sacerdotes motus vobis sunt incogniti, pronun-
ciatis. Deus, inquit Agabus Propheta, aulibat homini

Qui finxit Si-
gillatim corda
sonum. Psal. 32.

Spaciale cor dedit, ipse solus suo lumine obscurissima illi-
us perspicit, ipse solus hanc abyssum explorare potest, ip-
se solus clavem huius cordis, quod unicuique alii clausum
est, habet, ad dicit S. Augustinus, et nunquam jus habe-
bitis illud iudicandi, nisi ubi ipse illud vobis aperuerit.

In iudicio universali, cum Deus illius secreta vobis
aperiet, tunc, o mortales, tribunalia consandatis de illis.
rum bonitate et malitia iudicaturi. Quando perfidorum,
pseudovotorum, impudicorum et avarorum illorum
corda erunt aperta: quando sacratissima illorum
cogitationes et propensiones vobis erunt manifestata,
tunc sub jurisdictionem, quam Dominus vobis concessit,
rit, cadent: sed usque ad illum revelationis diem hae
corda vobis erunt occulta, et illorum penetratio nonni-
si ad illum spectat, qui illa formavit. Quod ante hunc
diem facitis ad nihil prodest, quam ut vos flagitiosos
efficiat, atque etiam cruciet.

Inaudita et admodum à norma deficiens agendi
ratio. In aliis causis iudex reum poena afficit atque in
suum supplicium questionem exercet, ut crimen suum
fateatur: hic è contrario reus vel falsus reus in causa
est, quod iudex se ipsum tormentis cruciet. Furioso ju-
dicandi praeritu agi debet, qui tam carò hanc sibi juris-
dictionem amittit, inquit S. Joannes Chrysostomus; nimio
furore suum amat supplicium, qui sibi illud tot inquisi-
tudinibus et molestiis accersit.

Dicere rem incertam esse incertam aequè parum
difficile est, ac dicere, quòd sol luceat: sed in spe-
ciabus ambiguas et fallacibus valde certitudinem in-
venire, valde mentem torquere ad pronunciamdum
super rebus, quae diversas habent facies, quae nonni-
si per fallacem splendorem ex transursu videntur,
haec nimia proprii supplicii est dilectio; Qua gehem-
na, ubi laborandum est, ut peccetur?

Dicatis mihi, dari quadam, quae ita evidenter
mala appareant, ut impossibile sit de iis non iudi-
care, atque vituperare. Id vobis fateor, fratres
mei; sed duo attendatis velim: primum, quòd thesin
mutatis: vobis sermo est de scandalo publico, de favo-
re evidentar malo, de blasphemiam aliquam, aperta

violentia..... et ego vobis de re loquor, de qua non nisi super
par externis speciebus, super insectis narrationibus, et
auditionibus, super circumstantiis quae in bonam eoque
ae malam partem possunt accipi.

Secundum. In rebus, quas publicas esse obtenditis,
cavete, ne cum aliis sint incognita, illarum primi damnatores
sitis. Cor proximi vestri clausum est, ne ipsi
met sitis clavis, quae illud aperiet. Proterea forte de
ipsius corde secundum vestrum iudicatis. In tali et tali
occasione lapsi estis, forte de ipsius lapsu ex vestro iudi-
catis. Estis in iram praecipites et vindicta cupidi, arbitra-
mini cum etiam huiusmodi esse, et iniqua vita vestra
ad ipsum damnandum vos impedit.

Amici Job erant impatientes, et huius peccati accu-
sabant ipsiusmet patiensiae exemplar. Nichol insana-
erat, et levitatis damnabat piam Davidis humilita-
tem. Superbus Pharisaeus in suo corde contritum Pu-
blicanum damnabat; et hic Publicanus ipso melior
erat. * Melitenses videntes viperam manui S. Pauli
harentam, ad invicem dicebant: Utique homicida
est homo hic, qui cum evaserit de mari, ultio non si-
nit eum vivere: non ignoratis tamen quam amicus
hujus Apostoli Sanctitas fuerit. * Gothorum Rex qui
vinum et lautitias diligebat, viso rubicundo et pustu-
lato temperantissimi ejusdem Episcopi vultu, ipsum
esse abrium iudicavit, et non nisi splendido miraculo
in sua praesentia ab isto Sancto Episcopo patrate ab erro-
re liberari potuit.

O homo qui de aliis ex te ipso iudicas, quot errori-
bus subiacis? quot peccatorum te resum facis? hoc
possimum est, quod simplicibus suspicionibus non
stamus, nec aspectibus qui in mente permanent,
ominvero nimisquam vera sunt ea, quae hanc in-
ram annotavit S. Augustinus, quod scilicet suspi-
ciones et conjecturas nostras plerumque velut
cogitationes aequas et bene fundatas haberi vali-
mus. Unde hoc? quia suspiciones nostras, et eas
res, quae imaginationi et menti nostrae adveniunt,
ea tenuitudine amplectimur, quae pater liberos suos

* Act. 28.

* S. Gregor.
lib. 5. Dial.
c. 5.

Suos. Hos filios alit, sine intermissione introitur, ex-
 dentur crescunt, latatur, quando videt ipsos ab infantia
 ad iuventutem, et à iuventute ad aetatem propositivam
 transire. Suspiciones nostrae sunt liberi nostri, eas ali-
 mus, educamus, latamur quando vires sumunt, et tan-
 dem non sunt amplius suspiciones, sunt veritates; non
 sunt amplius conjecturae, sunt iudicia et certitudines.

Qualia iudicia tamen! quales certitudines! Quoties
 in eis erravimus? et quis nostrum vellet iudicari, sicut
 fratres nostros iudicamus? Quando facinus aliquod ita
 malum est, ut à bono principio provenire nulloatenus
 possit: Quando illius enormitatem evidenter novi-
 mus, tum de eo iudicare possumus, et, quantum est
 in nostra potestate, sapientibus correctionibus ad
 illud necessaria remedia offeramus. Sed quando in bono
 aut malo sensu accipi potest, tum illius iudicium
 Deo relinquamus, inquit S. Augustinus*: è contrario
 eas adhibeamus rationes, quas charitas nobis offert, et
 quae ubi à iudicio tamerario violata fuerint, illius
 malitiam nobis manifestant. Et hoc secundum est,
 ad quod animum attendatis velim.

* Tom. 4. in
 epist. ad Rom.
 proposit. 79.

314

Profectò magnum reperio discrimen inter iudicia
 quae charitas pronunciat, et ea quae passio praecipitat.
 Si à S. Paulo quaesiero quoniam sint christiana chari-
 tatis characteres, sicut ille mihi hos esse, nampe ut
 patiens sit, ut multa benignitate et mansuetudine
 praedita sit, ut sibi de proximo faventem ideam offer-
 mat, quae malum de eo cogitare vetat. Charitas patiens
est, benigna est, non cogitat malum. At in iudicio
 tamerario characteres omnino contrarios invenio: chari-
 tatem praecipitationis contra hanc patientiam, ca-
 racterem malignitatis contra hanc benignitatem et
 mansuetudinem, characterem praecipitationis, censura,
 injuriosarum suspicionum contra faventem hanc ideam
 et bonam de proximo ~~ideam~~ opinionem.

Charitas expectat, quia patiens est; passio non
 vult expectare, quia turbulenta est et praecipit. Cha-
 ritas excusat, quia mansuetata est; passio nihil ex-
 cusat, quia severa est et amara. Charitas omnia
 quae aequum sensum recipere possunt, ad bonum inter-
 pretatur, quia non cogitat malum; passio, quae sunt
 indifferentia ad malum interpretatur, quia mali

idea illa, quam sibi efformat, ipsi satisfait. Charitas sicut
 quemadmodum paterfamilias: patientiam habetamus
 expectamus messem, ut Zizania à tritico separemus.
 Passio dicit, sicut Stolidi Levi illi: eamus et colligamus
 quod inimicus homo in agro seminavit. Charitas ad le-
 gem Jesu Christi novi legislatoris, cujus Spiritum asse-
 mit et facta imitatur, attendit; passio sua commoda
 respicit, et superbiam suam consulit, ut ad tam iniquas
 regulas, iudicium suum efformet. Charitas cum S. Paulo
 ait: ut is, qui manducat, non manducantem non spernat: * Rom. 14.
et qui non manducat, manducantem non spernat.
 Passio cum arroganti et turbulento Eliu ait: JOB est
vir delirus, fatuus, vir qui sine sapientia, sine pru-
dentia et ratione loquitur. Charitas ultimum co-
 lorem tabula sua adicere moratur, nec ullum pin-
 git ductum, quem non prius serio meditata fuerit:
 passio inconsideratè suam delineat super verbis am-
 bitiosis, liquis, super narrationibus inartibus, super ac-
 tionibus transitoris, similis imperitis et stolidis pic-
 toribus illis, qui vultus super factis ipsis facta eorum-
 dem Levi duntaxat descriptione, vel ad summum
 super ideam, quam sibi deus efformauerunt, pingere susci-
 piunt.

An iudicia in tam iniquis principiis fundata, et vir-
 tutis cuilibet Christiano tam necessaria sensis contra-
 ria à peccato cum qui ea fact, excusare possunt? An
 non è contrario vos temerarii et inconsulti iudices
 Dei severitatem timere debetis, cujus auctoritatem
 vobis usurpatis, et qui tam frequenter in sacris libris
 vobis minatur, quod vos iudicaturus sit, sicut fratres
 vestros iudicaveritis? Nolite iudicare, inquit vobis Je-
 sus Christus, ut non iudicemini; in quo enim iudicio ju-
dicaveritis, iudicabimini, et in qua mensura mensi-
 fueritis, remetiatur vobis. * Matth. 7.

Ad vos pseudo-devoti, impii et vani, amari et in-
 consulti censores, aequè ac ad Phariseos hæc Domini
 ac Magistri vestri verba diriguntur. In vos, quos circa
 eandem materiam diverse opiniones eorumque spira-
 rant, ut qui non sentiunt quæ vos sentitis, passionis
 vestrae amaritudinem sentire cogantur, ab hoc supra-
 mo iudice terribilia pronunciantur iudicia, cõ-
 quod iis, quæ humilis Job dicebat aures præbere reme-

* Job. 13. » ritis: * Utinam taceratis, ut putaremini esse sapientes:
 » nunquid Deus indiget vestro mendacio, ut pro eo loquamini
 » dolos? nunquid faciem ejus accipitis, et pro Deo judicare vi-
 » timini. An placebunt ei iniqua cogitationes vestrae, cui
 » nihil est absconditum? aut daciipistur vestris tamaricis
 » judiciis? Non, Non, ipse vos condemnabit, ipse vos turbabit,
 » ipse vos terrore opprimat; memoria vestra similis cineri,
 » quem ventus rapit, peribit, et superba cervicis vestra lute
 » cooperientur, tacete ergo paulisper si sapientes estis.

Haec sufficient, ut cognoscatis inconsi-derantiam, pra-
 cipitacionem, duritatem, et infelicitatem tamaricis ju-
 dicantium: Veniamus modo ad illos, qui eorum sunt viti-
 ma; cohibeamus illorum infirmitatem et impetum, ip-
 sis palam faciendo, quod minimè curare debeant, quid
 alii de ipsis cogitant et judicent.

Part 2. da

343.
 * Lib. 2. de
 Serm. Domini
 in monte c.
 29.

Sapientissimè advertit S. Augustinus*, quod in mate-
 ria tamariciorum judiciorum tamaritas judicantis ipsi sum-
 poreat, ei verò de quo malè judicatur et cogitatur, sape
 officiat. In uno est peccatum magis aut minus grave prop-
 ter suas circumstantias; in altero, si ea patienter to-
 lerat, est occasio meriti et virtutis. Unus volando
 cadere proximum suum, se ipsum laedit; alter cum
 spiritu christiano suscipiendo vulnera haec, quae ipsi
 infliguntur, magna emolumenta sibi conciliare po-
 test.

Maria lepra percutitur, quod de Moysa malè cogi-
 taverit; sed frater hic inde non minus à Deo aestima-
 tur. Inconsiderantia Michol infami stultitate puni-
 tur; sed pietas et humilitas Davidis, quae ipsam offen-
 debat, inde majorem mercedem accipit. Judas qui
 ex proterva Magdalana prodigentiâ scandali cau-
 sam sibi facit, respicitur tanquam fur, et haec
 mulier inde à Jesu Christo laudatur, valut de bono
 opere, quod operata est.

344.

Vos igitur qui in vita commercio horum judicio-
 rum morositatem perfertis, consolationem capite,
 sed simul quae sint munera vestra discite. His judi-
 ciis inimici vestri vos ignominia afficere putant, et
 interdum vobis conciliant honorem. His judiciis tan-
 quam nocentes habemini, sed saepe inde vos ipsos emen-
 dare, atque diligentius vobismet invigilare cogimi-
 ni. His judiciis vobis quidpiam imputatur, de quo in-
 nocentes estis, et quod in se peccatum est; et sic vos

tra virtus probatur et firmatur. Si in vobis ea vituperantur, quae ex se bona sunt et pia, haec iudicia in Spiritu religionis suscipite. Si iudicia, quae de vobis feruntur, occasionem tribuistis, ea in Spiritu poenitentiae accipite. Si in iis arguimini de re aliqua, quae suapte naturam mala est, sed de qua estis innocentes, in Spiritu patientiae et resignationis ea suscipite.

Per hanc primam regulam videte ea, quae aethesi, religionis contemptores, vel carnales Christiani sentiant et dicent de vita religiosa et poenitente quam dicitis: iniqua ipsorum iudicia à mentis ipsorum depravatione et cordis corruptione proveniunt. Lex aeterna, Eulogia agendi ratio, proborum exempla, SS. Patrum effata haec sunt, quae aestimare et sequi debatis, reliqua omnia videte.

Igitur quando homo mundo additus, malè sentiat de muliere quae costus devitat, ut liberis suis et domesticis invigilat, quae luxus et fatuorum sumptuum inimica ad honestam modestiam se redigit, quae sacrorum locorum visitationem, ubi coram Deo cor suum effundit, praefert profanis contuberniis illis, ubi nonni de vestium modis, luxibus et spectaculis fit sermo; in quoniam Spiritu haec iniqua iudicia suscipere debet? In Spiritu religionis, quo nunc cum Jesu Christo dicat, Non est discipulus super magistrum — * Matth. 10. Si patrem familias Balaabub vocaverunt, quanto magis domesticos ejus? nunc cum S. Paulo, * 1. Corint. 4. Mihi pro minimo est ut à vobis iudicet, aut ab humano die: . . . qui iudicatur Dominus est.

Igitur quando carnales Christiani malè sentiant de homine, qui se mortificat, quando iudicant quod ipsius ieiunia, orationes, austeritates, macies, vultus tristis et afflictus sint signa hypocrisis, immoderata devotio, mentis perturbatio: quid agere debet, nisi ut cum Jesu Christo respondeat, * Sinite eos loqui, * Matth. 15. coeci sunt? nisi ut apud se cogitat, quod si hominibus placeret, servus Dei non esset, cui gratias agit, quod eum dignum iudicat, ut pro nomine ejus contumetur, irideatur, et contumeliam patiat? Nisi ut cum S. Gregorio Nazianzeno * dicat: Quid mea, qui a * Oratio de seipso

» Super omnia veritatem, et propter eam nihil curo, interest,
 » ut à vobis homo vilis et abjectus existimetur? Sive meam
 » agendi rationem probetis, sive condemnatis, an propter eam
 » beatiorum aut miseriorum reddetis? Hoc tam parum cu-
 » ro ac somnium, quod fortè de me haberetis. An is qui-
 » bus carabrum vertit, terra firma videtur? Eadem faci-
 » ta mihi, quòd in qui me vituperant, aequi sint et pro-
 » dentes: Scius enim veri Christiani vitam agens minus
 » ignominiam quam honore ab ipsorum censuris me affici
 » reputabo.

Similia dici non possunt de iis, quibus data est occa-
 sio ferendi iudicia quae ferunt. Non sunt bona facinora
 quae vituperant, sed sunt suspecta et mala opera, de
 quibus fortè iuribus, quam oporteret iudicium ferunt,
 et mihi tamen ampla nimis materia suppedita est. Tam
 malè vos geritis, libertates innocentiae ac pudori ita pa-
 rum consentaneas vobis tribuistis, ut vix sit impossi-
 bile ne alii malè de vobis loquantur. Sub praetextu,
 quod e.g. in illud peccatum lapsi non fueritis, quod
 Apostolus nominari prohibet, mutuos congressus et
 familiaritates habuistis, quae ex se ipsis nihil boni
 denotant. Et in Saulo, ubi actiones innocentissimas
 denigrantur, vultis ut de iis, quae malè videntur,
 bene iudicatur? *Et vos fratres mei, error, suscipite*
 à contrariis in spiritu poenitentiae haec iniqua, quae
 vobis auersistis, iudicia.

Bona, quòd se ipsa à peccato, de quo arguimini, li-
 beri sitis et immunes: sed cur facinoribus vestris
 non aliam speciem dedistis? cur verbis, actionibus,
 pavulo mi vos objacitis necessariam attentionem
 et vigilantiam non adhibuistis? Ad haec munera
 metus alienorum iudiciorum vos obligat. In vos-
 tris operibus mali species invenitur, et vultis, ut
 optima ea esse omnes credant. Vos ipsos primum
 corrigite, si cupitis, ut alii iudicia sua corrigant.
 Equidem malè agunt, dum iniquè de vobis sen-
 tiunt; sed cum tantà prudentià et circumspectio-
 ne vivit, ut nullam de vobis malè iudicandi sis-
 ansam praebeat.

346.

Nemo unquam à propriis suis commodis ita alie-
 nus fuit ac S. Paulus; nihilominus nemo unquam

ita sollicitus fuit ad avertendas à se malas suspiciones. Ut ut humilis sit, tamen suam ab omni cupiditate alienam agendi rationem sibi dicit honori. Vivit ex labore manuum suarum, ne ulli sit oneri, et quamvis altari Isaaciano pro suo alimento et sustentatione sua mercedem ministerio suo debitam sumere possit, sibi tamen exiguum hoc auxilium generosa rursat. Nihilominus quia ipsi conceduntur elemosynae pauperum solatio destinata, atque veretur, ne, cum illarum distributio ab ipsius arbitrio pendeat, de sua integritate et ab omni cupiditate aliena agendi ratione iniqua favantur iudicia: quidnam agit, et quodnam capit consilium? vult habere testem sua fidelitatis in distributione harum elemosynarum. Nostam in hoc consilium est, inquit, evitare, ne quisquam nobis quidpiam circa administrationem magna summa, quae nobis concessa est vituperat; nam studeamus coram Deo bonum agere, sed etiam coram hominibus.

Inde S. Joannes Chrysostomus proclavam hanc erit consecutionem. Si vir adeo magna praeditus virtute, ac S. Paulus, sapienti hac utitur praecautio, ut habere velit homines in quorum praesentia elargiatur ea, quae ipsi data fuerunt, et si vult, ut una eorum committant distributionem, ne argui possit sibi minimum quid eorum arrogasse: huius nos alii agere non debemus ad impediendum, ne de nobis iudicia tameraria fiant?

An ita ab ullo peccato alieni sumus, ac S. Paulus à committendo furto erat? cur ergo omnem possibilem diligentiam non adhibeamus, ut ab iniquis mentibus omnem suspicionis umbram avehamus? Et ubi omnino contraria agendi ratione ausam ipsis tribuimus malè de nobis sentiendi et loquendi, quamvis à peccatis illis, de quibus nos accusant simus immunes, an non censuras ipsorum in spiritu poenitentiae suscipere debemus?

Hic Apostolus merito cadere poterat, nam inem de sua agendi ratione malè iudicaturum, ac conscientia sua testimonium erat valuti sicutum aptam ad obtundenda omnia tela, quae critica mentes et lin-

Ne quis nos vituperat in administratione amplitudinis huius domi cui ministramus. Ita habetur in versione arabica.

quae maledica in ipsum vibrarent. Poterat, quemadmodum notat S. Joannes Chrysostomus, poterat, inquam, dicere: carita miranda quae facio, pauperem et poenitentem, quam ago vitam. Ad quid mihi esset haec paucunia, ego, qui non obstantibus omnibus defatigationibus et Apostolatus juribus manuum mearum labore vivo? At haec omnia ipsi non sufficiunt, vult habere testes sua fidelitatis in eleemosynarum Distributione, ut omnem tollat suspicionis occasionem, et, prout ipsa met dicit, bonum agat non solum coram Deo sed etiam coram hominibus.

Quid modo dicetis, vos qui in licentiam tam facile affundimini, et qui prout ut fama vestra consulatis, eam cum tanta temeritate exponitis? cur pertambitis ut bonitas et integritas cordis vestri, ab his suspectis externis distinguatur? cur adeo coeci et vestri ipsorum amantes vultis, ut ceteri vos eisdem obsequantia et amoris proprio oculis, quibus vos ipsos intuemini, suspiciant? forte forte inconsiderantia et temeritatis vestrae poenam.

347.

Verum si proximo nostro nullam damus causam de nobis male sentienda, quo spiritu iniqua ipsius iudicia surripere debemus? Id vobis jam dixi, nempe in spiritu patientiae, addamus cum S. Augustino, in spiritu gaudii. In spiritu patientiae, quia homines estis, atque peccata vobis tribuuntur, in qua quilibet homo labi potest: In spiritu gaudii, quia innocentes estis, et omnino alii reputamini, quam re ipsa sitis.

* lib. adversus
Sarracenos.
tom 6.

Duo hic inveniantur errores, inquit hic Sanctus Doctor*; unus respectu rei, alter respectu personae. Error qui rem respicit, nos affligere debet, sed qui personam respicit nos laetitia afficiat oportet. Si quod malum est vocatur bonum, si vitio laudes virtuti debita tribuerentur, iniquum hoc iudicium nos affligere deberat; sed quando nunquam peccatum id quo revera est peccatum omnisque injuria iudicii in solam personam cadit, prout ut inde affligamur, idque molestia feramus, gaudere nos oportet.

Quidam haereticus Manichaeus advertens partes suas, aeterna S. Augustini, qui ad Catholicos transierat, multum infirmatas esse, et Ecclesiam ex suo ad eam transitu

magna commoda et emolumenta haurire, ipsum revocare conatus est; et in hunc effectum litteras tenacitate plenas ad eum exaravit, sed in quibus significabat, se abunde capere, cur partes Catholicorum suscepisset; nempe quod timor et ambitio ad eam sectam illum traxissent, ubi minus subeundum periculi, et plus honoris acquirendum esset.

S. Augustinus ei respondit ac imprimis ob ejus tenacitatem gratias rependit, sed postea ait: Quamvis de mea intentione male judices, id tibi ex corde indulgeo, quia mirum mihi videri non debet, quod cum homo sim me ambitionis et metus, quae humanae sunt passiones, insimules. Certè animum meum nullatenus affecerunt, et de hoc conscientia mea reddit mihi testimonium: sed alium possunt afficere, nec mihi aliquid objicis, quod quivis homo facere non valeat.

Sic loquebatur S. Augustinus, qui statim huic heretico declaravit, se parum curare, quid de ipso diceretur, et cum patientia ferre, quod ipsi imputarentur defectus, quibus quilibet alius poterat esse subjectus; à contrario ipsi volupe esse, quod solum respectu ipsius falleretur, et volens eum accusare, non nisi phantasma ipsius impeteret.

Excellentis regula, et ad cuius normam te gerere debes, 348.
quisquis ab aliis iniquè, judicari et argui. te contumunt et denigrant propter peccata, quorum reum te esse arbitrantur, nec tamen iis es irretitus; te habent valut impudicum, avarum, vindicta cupidum, et Deo sint laudes, nullum horum peccatorum in te agnositis. In re non erraverunt, sed solummodò in illius applicatione. Peccata quae vituperanda erant, vituperaverunt, totus error fuit, quod te pro aliis acciperint. Et procul ut error iste tibi impatientiam et molestiam creet, te consolari et laetitia afficere debet.

Mi dilecte frater, inquisbat olim S. Paulinus ad optimum amicum suum*, utinam Dominus nos dignos iudicet, qui contemnamur, vituperemur, maladicamur, pedibus calcemur pro illius nomine. Conemur bene vivere, nos cetera omnia curamus. Sauli homines fruuntur voluptatibus, dignitatibus, opibus suis. Solum sibi videntur sapientes et beati; nos intueantur velut miseros et stultos,

* Epist. i. ad Severum.

- nos qui vitam vita ipsorum omnino contrariam. Invenimus.
 Sibi conservent proatensam Sapientiam suam, nobis vero
 illam, cuius nos insimulant, Stultitiam relinquant.
 Variet dies, in qua nos et illi iudicabimur; et tunc etiam
 * Sapientiae » inviti ipsimet corrigant iniqua iudicia sua. * Tunc pro an-
 c. 9. » gustia Spiritus gemantem dicant intra se: Hi sunt, quos ha-
 » brimus aliquando in derisum... Nos insensati vitam illorum
 » aestimabamus insaniam, et finem illorum sine honore: ac-
 » quomodo computati sunt inter filios Dei, et inter Sanctos
 » Sors illorum est.

Documenta Moralia.
 Sensus Patrum et Theologorum circa iudicium
 temerarium, falsas suspiciones, alieno-
 rum defectuum iniquitatem disquisitionem p.

I.

349. * S. Bernard. » * Cave aliena conversationis esse aut curiosus explora-
 Serm. 40. in » tor, aut temerarius iudex. Etsi etiamnum propter
 Cant. » actum quid deprehendas, nec sic iudicas proximum; magis
 » autem excusa intentionem, si opus non potes. Existima
 » igitur vel ignorantiam esse, vel casum, vel subreptio-
 » nem. Quod si omnem omnimodo dissimulationem rei
 » castitudo recusset, dicitur apud tenet ipsum: vehementer ni-
 » mis tentatis fuit. Quid de me illa faciat, si accepisset
 » in me similiter potestatem?

II.

350.

Sape ex nihilo crimen facimus, hujus proatensi cri-
 minis circumstantias in mente nostra exaggeramus, et ul-
 tisci nos De eo volumus, de quo non nisi super fallacibus
 verisimilitudinibus iudicavimus.

Mardocheus Superbo Aman non exhibet honores,
 quos ipse mereri arbitratur; et hic Minister Iuda-
 um hunc Superbia et insolentia statim arguit: mi-
 ser iste me despicit, dum omnes alii me honore prose-
 quuntur. Quid igitur facit? arbitratur se jure posse non
 modo hunc hominem sed universam gentem ipsius suo
 infortunio involvere. Si iudicia temeraria non semper
 aousque provehantur, saltim plerumque funestas post
 se trahunt conventiones.

LLL.

351. A duabus rebus proveniunt, a praecipitatione et passio-

ne. Videmus puellam vel mulierem per mediū quadrantis ho-
ra spatium cum viro aliquo colloqui, et de illis malè ju-
dicamus, alias videmus per medium diem id ipsum agentes,
et silemus. Si pseudo devota litem injustam intentant,
putamus nos illas audiendo et iniquas illarum rationes
audiendo exaggerando ipsis justitiam facere. Si vero
olice ingenia, jus suum vultu simplici sincere exponunt,
ipsis non fidimus, timemus ne ab illis circumveniamur.
Cernimus alios qui magna verborum profluentia prædi-
ti non nisi puerilitates loquuntur, et illos ingenio vale-
re arbitramur; audimus alios magis collatos, qui non
nisi cum ratione et parum loquuntur, illorūque stupidos
estimamus. In gratiam aliquorum præoccupati sumus,
de aliis vero nobis iniquam ideam affirmamus, hoc suf-
ficiunt, ut de eis judicemus.

Causa est alius temerariorum judiciorum nostro-
rum fons, amor et odium summo jure decidunt. Si
quam amare cepimus, statim in nostra mente hono-
rificum lorum amittit quem occupabat, quando cum li-
gebamus: prius merito, ingenio, virtute exallebat;
modò autem omnes hæ præclaræ qualitates evanesunt.
Vitia ejus enusabamus, modò de ejus virtutibus malè
judicamus. Ipsius defectus adeò lippis oculis intuebamur,
ut illos cognoscere non poteramus; at nunc illos au-
gemus, et multiplicamus; est idem homo, sed non est
in eodem loco.

IV.

352.

In libertate quam nobis tribuimus de omnibus
rebus judicandi, magno nos vigere ingenio arbitra-
mur; dicendum potius, nobis magnam superbiam et exi-
guum ingenium esse. Magna superbia est aliis nos
præfasse; exiguum ingenium vituperare illos, qui
sæpe nobis sunt meliores: magna superbia, dicere
cum Pharisæis: non sum sicut ceteri homines, nec sicut
Publicanus iste; exiguum ingenium, usque ad levissi-
mas descendere minutias, ut nobis meritum faciamus;
Decimas de mentha et anethi: magna superbia, quia
arbitramur, quòd præstantius habeamus ingenium,
quàm alii; exiguum ingenium, quia nobis imagina-

mur, tantum alius ingenium non esse quantum nobis: magna Superbia, quae facit ut alios contemnamus; exiguum ingenium, quo arbitramur nos ab aliis contemni.

V.

Qui magno pollet ingenio rerum principia rapit, arbitratur, quod homines, cum eandem habeant naturam, eandem etiam vitia habere possint; quod à Deo servati maxima crimina perpetrare possint, et si sint aliqua, in qua non probabantur, ratio sit, quia iisdem tentationibus ac alii non sunt expositi. Is contra cui certa ingenii Suppellex ex se ipso alios iudicans iis saepe vitia tribuit, quae non habent, et quibus ipse inquinatus est. Tantum abest, ut proximi sui fragilitas illum ad propriam eruditionem et confessionem ad se ipsum revocet, quin potius arbitratur omnes praestantes qualitates apud ipsum esse, vel si quibusdam careat, se alios in eminenti gradu possidere.

VI.

352.
* Nicolius
Specimin.
Moral.
- » Juxta mentem celeberrimi iniquisdam theologi*,
» modus, quo nobis ipsis iudiciorum nostrorum temeritatem occultamus, subtilissimus est et difficillime evitari potest. Namque principio, quod in se generatim, spectatum verum est, modo incomprehensibili abutimur. Principium hoc vetat, ne iudicemus, sed non vetat ne videamus, id est, evidenter assentiamur. Itaque vult res visas et evidentes iudicia nostra habentes tutos nos arbitramur ab omnibus iis, quae adversus iudiciorum nostrorum temeritatem dicuntur. Nihil unquam iudicamus nisi quod videmus, omnes nostra imaginaciones sunt veritates evidentes, et sic omnia ea, quae consuetudine nostra nobis approbare possent, inclinamus.
- » Sed si amor proprius nos non exbecaret, facile diffideremus praestantiae huic evidenter. Solum opus foret, ut animum in eos intenderemus, quos in iudiciis, quae de nobis ferunt, nos arbitramur,

atque in iis eandem affectiones animi observavimus, quibus et in nobis iudiciorum nostrorum aequitatem probare arbitramur. Sunt etiam apud ipsos caeca ac apud nos iudicia sua etiamnum maximè temeraria visus seu cognitiones avidantis veritatis: quis ergo nobis pro certo pollicebitur, nos non idem agere, nosque solos ab hoc communi errore immunes esse?

Iustus ergo timor, quem habere debemus, ne, quem admodum alii, etiamnum decipiamur, nos adigit, ut eundem utamur consiliis, quae aliis ducimus, qui temerariis iudiciis indulgent sub praetextu quòd licitum sit videre, quamvis non licitum sit iudicare, dicemusque ipsis, cum innumeri homines se ipsos decipiant sibi imaginando quòd non iudicent, sed tantum videant id quod est: prudentia christiana exigit ut visus seu aspectus istos etiam devitamus, quando non sunt necessarij, quia veritate ne nos temerariè periculo exponamus. Qui arbitratur se videre potest falli sumendo pro visu, quod re ipsa non nisi temerarium est iudicium. Sed qui non videt nec videre studet, non fallitur, quia non iudicat. Sic ergo nobis agendum est, quoties videre non tenamur.

VII.

Procul dubio dicitur, quòd à nobis non pendeat videre vel non videre; quòd sit necessarius affectus objectorum quae mentem nostram ferunt, atque in ea tam vehementem interdum faciunt impressionem, ut ipsa ei resistere non possit. At hoc generatim verum non est, vel potius raro verum est, quia non nisi pauca dantur objecta quae mentem adeò vehementer feriant, ut se deternant ad agendum et iudicandum. Oportet à contrario hanc vim, ut se applicat ad considerandas res; et hanc voluntariam ad aliorum defectus applicationem prudentia christiana cohibere debet in illis, qui vi officii sui non tenentur eorum correctioni invigilare. At raro quicumque ab his inutilibus examiniibus mentem suam fideliter avertit, failis à iudicando abstinabit. Dantur enim rationes generales, quae nos impellunt ad dubitandum de rebus, quae diligenter non examinavimus: et quia acerrimè respondemus illis, qui de iis consilium nostrum expetunt, nos non satis illas expendisse; non

» minus aequum est id nobis ipsis dicere, atque iudicium nos-
 » trum suspendere ex hac generali consideratione, quod
 » iudicandum non sit nisi prius omnibus rebus ponderatis,
 » et quod non fecerimus.

VIII.

» Praeterea qualemunque defectum proximi eviden-
 » tiam habeamus, prudentia christiana nobis prohibet, ne
 » eam aliis manifestemus, cum vi officii nostri ad id non te-
 » nemur, nullaque evidens utilitas nos obligat. Hae ratione
 » quamvis de eo temerarie iudicassamus, de sola nostra te-
 » meritate ratio nobis reddenda esset, nec rei efficemur
 » malorum effectuum, quos ipsa in aliis producere potest.

IX.

353. Quid potest dici de illis, qui de proximis suis malis sen-
 * lib. 3. iustit. c. 19. tiunt et loquuntur? Id quod Lactantius de illis dicit*, quod
 namque adversus se ipsos sint eloquentes, atque illum iudi-
 cantes proprium suum iudicium pronunciant. Avaritiam,
 impudicitiam, ambitionem oratione insectantur. Cum
 potius iudiciorum suorum temeritatem occultare debe-
 rant, eam propalant iniquis, quas de fratribus suis ha-
 bent, opinionibus, nec non injuriis, quibus eas manifes-
 tant, verbis; sed sic se ipsos condemnant; quidquid mali
 sentiunt et iudicant in illos redundat. Sunt similes cir-
 culatoribus, vel imperitis medicis illis, quorum pixides suis
 inscriptionibus et titulis remedia continere videntur, at ta-
 men non nisi venenis sunt repleta. Non aliter intueri deest,
quam medicos, quorum tituli remedia habent pixides vana-
na.

X.

354. Praeclara sunt ea quae S. Bonaventura loquitur* cir-
 * de reform. hom. intem. tract. 2. c. 2. ca iudicia temeraria et rationes, quae nos obligant, ne
 ultra feramus. Cum aliorum cogitationes non videamus,
 nec illorum animos cognoscere non valeamus, quidquid
 excusari potest, illud semper in bonam partem explicare
 debemus, si pacem in corde nostro servare, neminem turba-
 re, nec Deum offendere velimus. Ratio est, quia saepe iudica-
 mus aliquid esse malum, quod malum non est, et insuper per
 nostram temeritatem peccamus nobis arrogando jus, quod
 ad solum Deum pertinet, secretum cordium iudicandi. Equidem
 verum est quod spirituales Patres et Moderatores nostri,
 qui ipsius locum tenent, de iis, qui sua verba sunt conserati,
 iudicare possint; sed respectu aliorum nullatenus ipsis li-

aitum est tam facile se omnibus judicare. Quando magnam habebunt experientiam, quando donum disputationis spirituum ipsis concessum erit, quando evecti essent ad aliquem supereminens spiritualitatis gradum, necnon locus quem occupabunt, ipsis necessariam tribuit auctoritatem: tum pars mea nihil illorum censura se subducit, sed donec haec fiant, ad memoriam roborant hoc Apostoli oraculum: Quis es tu, ut audeas judicare servum alienum? Sape hi temerarii censores, qui cum arrogantia proximi sui rationem agendi condemnant, in similes vel majores errores incurrunt, quam sint ii, quorum alios arguunt: et haec omnia ex arcana misericordia et justitia Dei dispositione, qui haec ita permittit, ut sua propria infirmitate discant fratrum suorum infirmitatibus non insultare.

XI.

Nihilominus, addit S. Bonaventura, inter haec quatuor timorem nempe, suspicionem, judicium temerarium et non temerarium discrimen intercedit. Ille timorem habet, qui de nemine in particulari judicans, solummodo timet, ne peccatum quod nondum est, eveniat, nisi ad illud praevanientium necessariae precautions adhibeantur. Sic Superior aliquis Monasterii fores claudi curat, vel junioribus Religiosis prohibet, nec cum alterius sexus personis colloquantur, quia sapienter occasionem mali diffidit, si sua prudentia ei non ponat obstaculum.

Ille Suspensione tenetur, qui sine justa causa arbitratur aliquem malum perpetrasse, aut perpetrare velle, cum tamen in re ipsa verum non sit: et in hoc culpa, quae committitur minor vel major est secundum suas circumstantias, et judicium latum.

Quantum ad illud judicium, quod temerarium non est, tunc fit, quando ex cognitionibus et evidentiis, in quibus nulla excusationes locum habent nec habere possunt, judicamus facinus aliquod esse malum, velut si, oculis nostris videremus committi adulterium, furtum vel homicidium.

XII.

Duo sunt, inquit S. Augustinus, in quibus temerarium cavere debemus judicium: Cum incertum est quo animo quid factum sit, vel cum incertum est, qualis futurus sit, qui nunc bonus vel malus apparat. Si ergo quispiam, verbi gratia, conquestus de Stomacho jejungere velit, et tu id non credens, ad civitatis vitio id tribueris, temerè judicabis. Item si manifestam ad civitatem abrietatemque cognoveris, et ita reprehendaris, quasi nunquam possit ille corrigi atque mutari, nihilominus temerè judicabis. Non ergo reprehendamus, quae noscimus, quo ani-

359.
* ibid.356.
* lib. 2. de hom. dom. in monte
c. 28.

» nosiant, neque ita reprochandamus ea quae manifesta
» sunt, ut desperamus sanitatem.

Qui credunt quod iudicia, quae de suo proximo faciunt,
sint iusta et tuta nimis bonam de se ipsis habent opinio-
nem, et qui iudicant, quod homo aliquis semper talis
mansurus sit qualis olim fuit et adhuc est, nimis malam
de proximo suo habent opinionem. Nihilominus quot non
inveniuntur huius characteris homines? Pariter cognoscimus
hominem, inquit, est fraudulentus, nunquam ipsi fi-
dendum est; haec mulier se scandalosis libidinibus tradi-
dit, nihil boni ab ipsa unquam expectandum. Qui ita ju-
dicat, is loquitur et cogitat, ac si nunquam falli posset, et
ac si proximus suus omnino mutari non posset. Hic frau-
dulatus an semper erit fraudulentus? Haec libidinosa mu-
lier, an semper libidinosa erit?

XIII.

357.
* S. Greg. lib.
33. moral. c. 17.
* c. 4.

* Sic iudicant, sic credunt subinde in ipsi, qui religio-
sam et sanctam vitam agere videntur. Quidquid faciunt,
rectum existimant, et idcirco iudiciis suis bonis aut malis an-
xiis et obstinatis inhaerant et seruiunt. De is loquitur
Jeremias* cum dicit: Candidiores Nabarcai ejus nive, nitidiores
laete, saphiro pulchriores: et nichominis demigrata
est super carbonas facies eorum, et non sunt cogniti in pla-
tais, adhesit cutis eorum offibus, aruit, et facta est qua-
si lignum. Enimvero quid hic propheta per hos Nabarcaeos
intelligit, nisi illos, quos mortificationes et abstinencia
similes illis populis efficiebant, qui ut austerius vi-
verent, atque peculiaribus obligationibus se Deo conse-
crarent se separabant? Hoc vita genus summi laudam-
um est, summo multos alios defectus admixtos ha-
beat: Sunt candidiores nive, splendore, quem vita coe-
lestis quam ducunt in illos effundit; sunt nitidiores lae-
te, et saphiro pulchriores, sua agendi ratione et obse-
quii quae aliis praestant.

Verum quia opera faciunt, quae ipsis admirationem
et observantiam eorum, qui eos cognoscunt, conciliant,
et quia saepe majores laudes ab ipsis accipiunt, quam
ut intra humilitatis et justitiae christianae limites
se continerent, oportet: hinc evenit, et sui ipsorum
inmemores in adeo demerentis et delicata tenta-
tionis, qualis est proprii sui meriti et suorum iudicio-
rum integritatis tentatio, laqueum incidant. Sua
presumptione decepti se bona, quam de se ipsis, et ma-
la, quam de proximo suo habent opinione se ipsos ex-

cocant: Natalis opus est, ut carbonibus nigriores fiant, ho-
mines adeo difformes, et à se ipsis ita diversi, ut deinde
haud amplius dignosci valeant, et non sunt cogniti in pla-
tais; homines tam aridi Solidae Sanctitatis defectu,
ut cutis ipsorum ossibus agglutinata sit, tota arefacta,
et facta quasi lignum, adhaerit cutis eorum ossibus, aruit,
et facta est quasi lignum.

XIV.

Quando S. Paulus ait, sibi pro minimis esse, ut ab ho-
minibus, et, ut ipsius verbis utar, ab humano die q' vult
innuere; quod sicut diversi Situs picturis et coloribus di-
versum lumen tribuant; ita etiam diversae mentis affec-
tiones, tempora, modi, consuetudines, opera humana modo
illustrent, modo obfuscant, usque modo laudem modo vitu-
perium conciliant.

Modo belli tumultum pacis dulcedini preferimus,
modo commoda pacis evahimus supra gloriam quam bal-
lum heroibus suis offert. Quod aliqui animum fortem
nuncupant, alii favoritatem baluinaam vocant; quod
nobis quies videtur, molitiss censetur; et si inconstantes
hominum opiniones consideremus, inveniemus eas non
minus circa gloriam, qua menti adblanditur, quam pul-
chritudinem, qua oculos demulcet diversas esse.

Cum aërem respiramus locorum in quibus sumus, et
inde speciem aliquam temperationis efformamus, hinc
etiam anima nostra agendi modis illorum quibuscum
vixit, sensim imbuta, diversis quas accipit ideis se replet,
felix si haec ideae bona et justa sunt; at infelix, si imper-
fecta et falsa. Eadem fere est illius ratio ac fluvio-
rum illorum, qui in sua exundatione jactis ad ripam fluc-
tibus suis, recedendo iis rebus, quas seum traxerunt, im-
pletur, si sunt quaedam pretiosa spolia, tum iis ditan-
tur, si vero sordes vel quaedam cadavera, tum iis inqui-
nantur et inficiuntur. Sic etiam anima nostra ad ex-
tra se effundens per attentionem ad diversas, quas
reipit, ideas, iis etiam impleri videtur. Si haec ideae
justa sunt et verae, tum iis ornatur, si vero falsa, iis
inficitur.

XV.

Judicia quae faciunt homines essent recta et
justa, si fundarentur ^{ur} in regulis generalibus et

358.

q' judicatur,

359.

immuabilibus, nempe in lege Dei, et prima veritate:
 Sed quia quaelibet profectio, qualibet aetas, quilibet se-
 xus sibi specialia principia affingit, necnon secundum
 ea decidit; hinc errores, in quos labuntur homines, magni
 sunt. Ad singulare certamen provocatus, idud acceptare
 renuisti, ignarus iudicaris, quia falsum sagi hominum
 principium est, hanc recusationem velut ignaviam respi-
 care. Commercio usurario te immiscere noluisti, velut
 inutilis haberis, qui nunquam ad fortuna commoda per-
 venies, quia pernicioza negotiosorum hominum lex est,
 quibuscumque rationibus ditescere. Deserite hac princi-
 pia, legi Dei adhaerete, et cum sapientia iudicabitis.

XVI.

360.

* Lib. 3. Instit.
c. 11.
 » Naturam hominis hanc Deus esse voluit, inquit Lau-
 » tius*, ut duarum rerum appetens esset, religionis et sa-
 » pientia. Sed homines ideo falluntur, quod aut religio-
 » nem suscipiant, omiffa sapientia, aut sapientia soli stu-
 » deant, omiffa religione, cum alterum sine altero esse
 » non possit verum. Hae ratione aliqui voca cadunt in plu-
 » res religiones omnino falsas, quia veram sapientiam Deo
 » liquerunt, quae ipsos docuisset, plures Deos dari hanc
 » posse; alii vero student sapientia, sed ideo falsa, quia
 » religionem summi Dei omiserunt, qui eos ad veri sapien-
 » tiam potuit erudire. In his duobus, religione et sapi-
 » entia inseparabiliter connexis, et officium hominis et
 » veritas omnis inclusa est, p. 2

XVII.

At haec religio, haec sapientia ipsum docent evitare
 ex una parte id, quod Deus ipsi prohibet, et ex altera
 id amplecti, quod ipsi iubet. Quidquid ipsum impellere
 potest ad divisionem et discordiam cum proximo, quid-
 quid tendit ad destruendam aut debilitandam vero-
 nam et charitatem christianam; id illud est, quod
 Deus tanquam author religionis et sapientiae ipsi pro-
 hibet: et ex hoc principio omne temerarium at proxi-
 mo injuriosum iudicium ipsi prohibetur: Quare? quia
 in eo nec religionis caracter, nec sapientiae specimen
 apparet. Haec religio vetat iudicare secundum exter-
 nas species, et ante tempus. Vetat iudicare secundum
 species externas, quia fallaces sunt. Vetat iudicare

ante tempus, quia nondum advenit, et ab hoc ad illud quis vitam mutare potest; et in judicio temerario error invenitur et precipitatio.

Ex alia parte, sapientia à vera religione inseparabilis, quae hominam sanctificat, et ipsius judicia corrigit, est talis sapientia, qualem nobis S. Jacobus depingit*, id est Sapientia modesta, bonis consentiens, plena misericordia tendens ad pacem et unionem. Ipsius modestia impedit hominem, ne se exahat per judicia sibi nimis faventia et proximo nimis nociva. Ipsius conformitas ad sensum proximi, cujus spiritum ipsi instillat, impedit eum, ne propria opinione delectetur, atque fatua sui ipsius existimatione inebrietur. Misericordia, cujus propensionem sequitur, ipsum impedit, ne se indolis suae dicitati, et variis passionum suarum motibus pammittat.

* Pacifica, modesta, bonis consentiens, plena misericordia. c. 3.

Verum idem Apostolus nobis de alia sapientia longè diversa ~~is sapientia~~ loquitur; sapientia quam terrestrem, animalem, diabolicam nuncupat. Terrestrem quia carnalia appetit; diabolicam, quia hyperbiâ et invidia animatur. Ex his agnoscite tres temerariorum judiciorum characteres.

¶ quia vilibus commodis studet: animalem

XVIIII.

361.

De proximo nostro male judicamus, quia illum non diligimus; et arbitramur nos in judiciis nostris non falli, quia nos ipsos diligimus, inquit S. Gregorius Papa*.

* lib. 5. moral. c. 24. et lib. 14. c. 2. 382.

XIX.

* Cum malignitas, precipitatio, et propria opinionis amor sint tres judiciorum temerariorum fontes, iis utilia remedia offerri possunt. Malignitati mitemur et occurrimus charitate cor nostrum implendo, et sapienter proclavas aliorum qualitates contemplando, at oculos ab ipsorum defectibus avertendo, et precipitati occurrimus, si longiori temporis morâ res considerare afuascimus, cogitando quod id quod hodie verum est, cras verum futurum sit, et quod sic nihil ob futurum sit, quamvis illius examini diutius immoremur; moderando et cohibendo mentis nostrae impetum, at lingua nostra levitatem in rebus etiamnum evidenter, ut afuascant in rebus dubiis minima precipites esse.

* Nicolius Specim. moral.

Propria opinionis amori occurrimus, consideratione infirmitatis nostrae, et nostrorum, ab his iniquis erroribus aliis.

» notumque errorum experientia Sed amor proprius omnino
 » contrarium operatur. Ex nostra mente omnia tameraria
 » iudicia, ad quae praesumptio nostra nos inducit, dalet, atque
 » in nobis conservat vivam ideam illorum, quae, quamvis forte
 » in scriptis tameraria, inopinatio vera fuerint inventa. Cum
 » gaudis dicimus, hic homo non me decepit, semper illum
 » talem cognovi qualis erat. Nunquam de illo bonam opi-
 » nionem habere valui. Et nobis nunquam dicimus: oppi-
 » do in ^{tali} tali occasione deceptus fui: talem et talem ha-
 » buit suspectum de quibusdam defectibus ex spaciabus et con-
 » jecturis, quas postea falsissimas deprehendi.

XX.

363.

» Iudicia tameraria difficilius evitamus, quando in nar-
 » rationibus ea fundamus, quae nobis non nisi signorum loco
 » esse debent. Dantur certa et incerta; et sunt iis, quas
 » merito certas iudicamus, stare possumus, ita etiam tame-
 » rarie iudicamus, quando ex iis, quae certa non sunt, iudicamus.
 » Porro non solum dantur quaedam narrationes incerta,
 » sed omnes ferme tales sunt, et ubi res penitus persenta-
 » mur, vix non semper majus vel minus in ^{iis} reperimus. Deficit
 » et modica frontis aequitas veritatem in sermonibus, quos
 » de se mutuo tarent homines, fere semper depravat. Qui sin-
 » ciores videntur, et in quos cadere non potest mendacii et
 » imposturae suspicio, nos etiamnum deipiunt, quia ipsimet
 » primi falluntur.

XXV.

Dantur qui animadversiones et iudicia sua valut facta
 ubique admittant, et qui inter ea, quae res ipsa sunt in rebus,
 quas narrant, et rationationes, quas ex iisdem rebus de-
 ducunt, non distinguant, ex his omnibus unum idemque
 historiae corpus efficiunt. Igitur non possumus firmiter riti
 iis, quae homines narrant; et cum temeritas sit ex incertis
 signis iudicare, nec non pleraque narrationes hujusmodi
 sunt generis, sequitur, quod pleraque iudicia in talibus nar-
 rationibus fundata sint tameraria.

XXI.

364.

* Introduit.
ad vitam de-
votam c. 28

Iudicia tameraria à variis principiis proveniunt, in-
 quit S. Franciscus Salerius*. Dantur, quibus sunt corda ex
 natura sua aspera, qui amaritudinem suam in discrimi-
 natione in omnes res effundunt, qui iudicium et justitiam
 in absinthium mutant, prout ait propheta Amos, non nisi
 cum dicitate et acerbitate de proximo suo iudicantes. Dantur
 alii, quos superbia et bona de se ipsis opinio encocant, sibi per-
 suadentes, quod quò magis alios deprasserint, tantò magis pro-
 prium suum meritum exaltent. Mentos arrogantes et proci-

es, quae se ipsas perpetuo admirantur, et propria sua aestimationis ideas adeo extollunt, ut caetera valut exigua et obiecta despiciant.

Multi ut se adversus consuetudine sua opprobria justificent, libenter judicant, quod alii aequè imò fortè magis rei sint quam ipsi, quò sibi persuadeant, flagitiosorum numerum peccatorum suorum enormitatem minuere. Sed quot sunt qui ex passione judicant, semper malè sentientes de iis, quos odant, et semper bonè cogitantes de iis, quos diligunt. Quot quorum mentem amulatio, quae cæca et impurus amor est, perturbat, rationemque pervertit? Exevanda amulatio, quae eos ipsos quos diligit, ob simplicem aspectum, verbi alicujus levitatem, suppressivam vim perfidia et adulterii condemnat!

Quænam tot tamerariis judiciis remedia? Ajunt, quod qui *Rethiopica* cujusdam herbae, quam *ophusiam* vocant, succum biberint, sibi imaginantur se ubique serpentes et horrenda obiecta conspiciere, sed qui hausto modico palmae vino sanantur. Quidquid ea de re sit, ii, quos tot passiones turbaverunt et corripuerunt nihil fere vident, quod malum non censeant; soliusque charitatis spiritus, cujus palma symbolum est, perversum hunc tot judicia tameraria ferendi pruritum rapinere potest. Charitas, quæ procul ut malo obiectam procedat, metuit ne illud offendat, atque oculos claudit, ne ad primum rumorem, quem audit, illud videat: charitas, quæ ex sancta simplicitate mavult credere esse potius mali umbram, quàm malum ipsum.

Si in corde mansuetudinem et charitatem haberatis, omnia vestra judicia essent mansueta et benigna, hanc in rem tria hîc adducis proclara exempla. *Isaac* dixerat *Rebecam* esse sororem suam; et *Abimelech*, cum tenerimas et maxime familiares amicitiae significationes animadvertisset, judicavit illam esse ipsius uxorem. Malignus aliquis oculus judicasset ipsius esse amariam, vel ipsum, si soror esset, indacentes sumere libertates. Pari-ter quando opus aliquod seu facinus plures diversos aspectus habet et facies, tunc eam quæ pulchrior est intueamini. *S. Joseph* dubitare non poterat, quin *B. Virgo* gravida esset; sed quia ipsius eminens sanctitas et omnino munda vita ei nota erat, utut vehementer sua sint sua præjudicia, id tamen Deo dijudicandum reliquit, capto duntaxat eam deservendi consilio: atque expressè notat *Evangelista* id eum

ita egisse, ad quod esset vir justus. Salvator cruci affixus, cum crimen eorum, qui illum cruci affixerant, excusare non posset, illius voluit diminuisse malitiam propter eorum ignorantiam, praeclarum exemplum, quo docemur, quod, cum proxi^m nostri peccatum excusare non possumus, charitatis nostrae sit, illius culpam in ignorantiam vel infirmitatem ipsius rejicere.

Si quidam malignus oculus vidisset Jacob, quando justum putatum oscullatus est Rachel illam honeste solutando, vel si vidisset Rebeccam de manu Eliegar viri in illa regione incogniti suscipientem in auras, et amillas, mala de ambobus his juvenibus puebis, quae exempla castitatis erant, judicasset, sed sine ratione et fundamento. Nam cum actio aliqua est ex se ipsa indifferens, temerarium facinus est, malam ex ea deducere consequentiam, nisi plures circumstantiae omnino convincentem rationem afferant.

Qui conscientiam suam custodire student, à ferendis judiciis temerariis abstant. Procul ut actiones et mentem proximi sui examinent, se ad se ipsos revocant, ut reformationi et perfectioni vitae suae toti incumbant, velut apes, qui tempore obscuro et nebuloso in sua alvearia se recipiunt, ut ibi mellificent. Animo inutilis, sola sunt, quae vitam aliorum examinant; nisi illas exipiamus, quae ad id tenentur sive in familia aliqua, sive in statu quodam, ut officio fungantur, cujus inspectio et vigilantia non exiguam partem constituent. Tum ergo illud obsant cum charitate et justitia, atque post modum de ipsis curant.

Supplementum.

In Scriptis SS. Patrum plura excellentia loca inveniuntur circa temerarium judicium rationisque illud vitandi. S. Augustinus epistola ad suum clarum et popululum Hipponeensem, ipsis palam facit ingentes turbas, quas detractiones et temeraria judicia progignunt. Sub praetextu quod privatus aliquis in quadam communitate Ecclesiastica aut religiosa culpam admittit, de qua plerumque etiam plena evidentia non habetur, totum corpus vituperamus et condemnamus. an hic in aliis occasionibus agimus? Quando maritata mulier aliqua à suo officio discipit, an omnes sexus sui arguimus? p.

Ad quid aliud sedent isti, et quid aliud captant, nisi ut ce-
 quisquis Episcopus, vel Claricus vel Monachus, vel Sancti-
 timonialis ceciderit, omnes tales esse credunt, jaectant, et
 contumunt, sed non omnes posse manifestari. Et tamen ce-
 ipsi cum aliqua maritalata vidatur adulterata, non pro-
 jiciunt uxores suas.... Cum autem de aliquibus, qui sancti-
 tum nomen profitentur aliquid criminis vel falsi sona-
 rit, vel veri patuerit, instant, satagunt, ambiunt, ut ce-
 de omnibus hoc credatur. Hos ergo de nostris doloribus ce-
 suavitatem sua mala lingua captant, facila est. Et ce-
 illis canibus comparamus, qui lingebant vulnera paupe-
 ris illius, qui ante januam divitis jacebat, et quousque ce-
 venisset ad requiam sinus Abraham, laboriosa, et indigna ce-
 omnia tolerabat, ps.

Inveniuntur apud S. Gregorium Papam veri caracte- 365.
 res judicii temerarii, et apta contra illud remedia. Pri-
 mum, in lib. 8. Moralium in Job c. 10. Secundum, in lib. 25.
 c. 14. ubi specialiter demonstrat quanta sit injustitia de
 Superioribus suis male judicare, 1. quia habent suum judi-
 cam, qui est Deus. 2. quia peccatum istud, seorsum pu-
 nitur. 3. quia peccata ipsius defectus attribuntur, à qui-
 bus sunt aliani, atque ad solos temerarios Opas pertinet ma-
 num Arca admove, cujus lapsum inconsideratus gelus in-
 tempestive pertinacit.

Apud P. Labata et Buscum inveniuntur quidam pra-
 stantius hae de re dici potest: Quod judicium temerari-
 um sit de odium, quod per illud charitas fraterna leada-
 tur, quod temere judicans se frequentibus et periculo-
 sis erroribus exponat, quod oporteat propria peccata
 examinare, et non in aliorum inquirere defectus,
 quod nobis ipsis severi, proximo autem indulgentes esse
 debeamus; quod sicut de nemine male judicare debe-
 mus, ita etiam nemini occasionem ullam de nobis ma-
 le judicandi praebere nos oporteat.

Dominus Nicotius excellentem de hac materia Tracta-
 tum adidit. In eo demonstrat, in quo consistat injusti-
 tia temerariorum judiciorum, quod periculosum sit se
 praecipari permittere, quod peccata judicia temeraria
 nostra nobis ipsis occultamus; quomodo nobis imitandum.
 Sit adversus judiciorum nostrorum temeritatem, quod pe-
 riculosum sit narrationibus, qua illorum sunt causa au-